

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

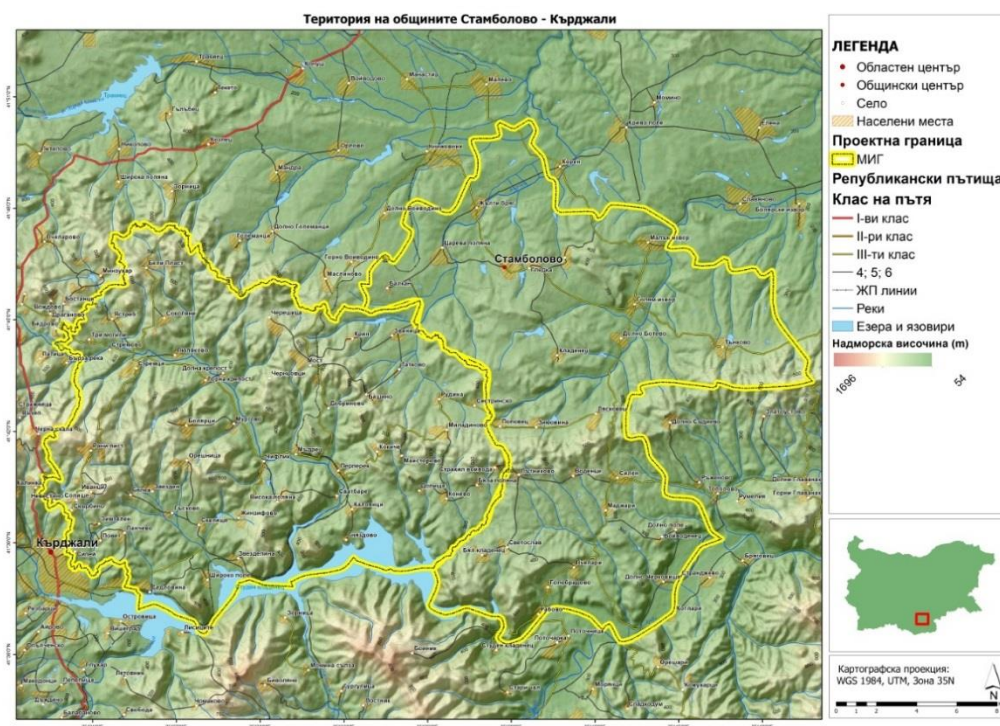
Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Проучване на тема:

"Основни проблеми и потребности на местната общност живееща на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54"

Юни-Юли 2021 г.

с.Стамболово

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Съдържание

I. Въведение.....	3
II. Методология	4
III. Развитие на територията и основни нейни приоритети през следващия програмен период	11
IV. Обобщаване на резултатите от проучването и изготвяне на доклад и анализ	19
V. Изводи и препоръки	43
VI. Заключение	56
Приложение 1 Анкетна карта.....	59

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

I. Въведение

Ситуационният анализ и оценката на потребностите на местната общност на територията на община Стамболово и 54-те села на община Кърджали е етап, който е от особена важност за стратегическото планиране на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54. Те касаят условията осигуряващи, както по-добра организация през настоящия, така и за планирането на Стратегията Водено от общностите место развитие покриваща следващия програмен период. Това е преходният период, който ще осигури решаването на регистрираните проблеми през следващите четири години през които ще се прилагат мерки от настоящия и от бъдещия планов период. Именно оптимизацията на местния потенциал през преходния период е от особена важност за постигането на по-високи резултати на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 за един по-дълъг деветгодишен период.

Намиращата се на територията на МИГ местна общност има разнороден характер и се отличава с определена диференциация, водеща до икономическо и социално разслоение. Това предполага разнородни интереси и потребности сред различните социални групи. Освен това представителите на местните власти, бизнеса и НПО, също регистрират различия по отношение на своите проблеми, имат и различни виждания за местното развитие и местните партньорства през настоящите и бъдещите периоди. Познаването на проблемите възникващи през различните етапи на местно развитие е важно, защото те като динамични величини се променят доста бързо, а това изисква гъвкавост и адаптивност в процеса на планиране и управление. Особено важно е да се регистрира промяната настъпила в потребностите на ключовите фигури в условията на икономическата и ковид кризата. Решаването на част от икономическите, физическите и социалните проблеми може да се осъществи посредством прилагането на подхода Лидер, стига да се познават добре истинските проблеми на местната общност, а инициативите да идват „отдолу-нагоре“. Едно социологическо проучване като настоящето е добро средство за ефективно прилагане на BOMP.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Регистрирането на проблемите и потребностите на местното население се осъществява с прякото участие на всички заинтересовани страни. На провежданите информационни срещи през последните три години и половина са обсъждани текущо проблемите и потребностите на местното население от развитие на традиционните и нововъзникващите производства, услуги и изграждането на съвременна местна инфраструктура. Аналитичният доклад е продукт не само от проведената анкета, но и от събраната през годините информация от страна на екипа на МИГ Стамболово-Кърджали 54. Обобщените резултати от проучването и оценката на потребностите на местната общност, проведено през месеците юни-юли 2021 година и регистрираната текуща информация, дават една доста обширна, но пъстра картина на социално-икономическите потребности на местното население. Проучването е извършено с активното участие и приноса на представителите на всички заинтересовани страни на територията на двете общини. Анализът е съобразен и с приоритетите, заложили в плановете за интегрирано развитие на двете общини и тези на Общата селскостопанска политика характерна за двата програмни периода. Обобщените изводи от анализа на социално-икономическата ситуация, в която живеят и се трудят заинтересованите страни, оценката на техните потребности и възможности са особено важни за разработването на новата СВОМР. Считаме, че този анализ ще допринесе за установяване на реалните потребности и подобряване качеството на живот на населението живеещо на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54.

II. Методология

2.1 Цели и обхват на проучването

Проучването на ситуацията на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 е фокусирано върху нуждите от развитие на нови бизнес инициативи, селско стопанско производство, социални услуги, съвременна инфраструктура, култура и културни събития, образование, екология и др., разглеждани в общия контекст на социално-икономическите проблеми, политики и мерки за устойчиво социално-икономическо развитие на територията. Оценката на потребностите е добра основа за планирането – тя е

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

необходима, за да може планирането да отговори на реалните нужди на местната общност, да съответства на реалните възможности и капацитет на местните заинтересовани страни за осигуряване на необходимите услуги, а в по-широк план – да съответства на дългосрочните тенденции в развитието на Южен централен район изискващи прилагането на интегрираните териториални инвестиции.

Основната цел на проучването е да се регистрират проблемите и интересите на местната общност, да се систематизират и да се изведат препоръките, които предлагат решения за подобряване на социално-икономическата среда на територията на МИГ. Регистрирането на проблемите и потребностите е особено важно за МИГ и за организацията на неговата бъдеща дейност с акцент на преходния период, който включва както настоящия, така и част от бъдещия програмен период. По този начин ще се потърсят нови възможности и решения за пряка подкрепа от страна на различните власти, местните публични структури, организации и национални програми, които ще решат част от наболелите проблеми и ще осигурят един плавен преход в тяхното бъдещо планиране и реализация. Ще се търсят и разширяват партньорствата на територията, които ще могат да се отразят в структурата на заинтересованите страни и в тяхната организация, като се съобразят изцяло с нормативните и с плановите изисквания.

Специфичните цели на проучването са:

- Да се популяризира стратегическото планиране на МИГ, да се създадат условия за обогатяване профила на територията и да се подкрепи анализа, необходим за разработването на новата СВОМР.
- Да се очертаят общите социо-демографски и икономически проблеми на населението живеещо на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54, като се опише проблематиката и тенденциите в местното развитие;
- Да се анализират факторите, които създават рискове пред индивиди/общности/ групи по отношение на тяхната социално-икономическа интеграция и социалната им включеност;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Да се оценят възможностите на наличните ресурси, както и подкрепата на заинтересованите страни чрез създаване на предпоставки за развитие на територията, за набелязване на мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на риска, водещ до предизвикване на нови проблеми.

По този начин ще се набележат адекватни на потребностите мерки, както и включването на различни оперативни програми. Анализът няма да дублира анализа на подготвителната мярка, а ще го насочва и допълва, тъй като поставя акцента върху проблемите на различните социални групи и покрива основно преходния период между двата програмни периода.

2.2. Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социално-икономически проблеми, демографски тенденции, общото състояние на секторите, осигурените човешки ресурси, достъпа, капацитета и качеството на наличните мести ресурси. Потърсена е обратната връзка, отразяваща нагласите и очакванията на заинтересованите страни.

2.3. Териториален и времеви обхват. Анализът обхваща част от населените места на територията на Община Стамболово и 54-те населени места на община Кърджали. Проведеното през юни изследване цели да покрие основно преходния период между двата програмни периода, за да се осигури необходимия плавен преход за осигуряване на новите стратегически цели и приоритети. В контекста на предстоящото стратегическо планиране на BOMP се очертават и практическите ползи от ситуационния анализ, които могат да се реализират през следващите две години.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са важни за адекватното планиране на капацитета на предвижданите мерки и услуги и за избора на тяхната форма – начин на осигуряване на достъп и достигане до заинтересованите страни живеещи на територията на двете общини, както и за разработване на условия за прилагане на интегрираните териториални инвестиции, които са основния акцент в следващия планов период.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

2.4. Методите и инструментите за събиране на информация за разработване на анализа включват:

- Основният източник са резултатите от анкетата. Подборът на респондентите е направен на основата на квотното допитване;
- Резултатите от провежданите до момента информационни срещи;
- Статистически бази - данни, редовно събирани и актуализирани от: институциите на общинско ниво - като РДСП, РИО на МОН, РЦЗ, РЗОК, ДБТ, ОД „Земеделие“ и др.;
- Европейските решения и планови документи;
- Общинска администрация – ГРАО и отделите, отговорни за социални, образователни и хуманитарни дейности и др.;
- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на ЮЦР и на местната администрация (като стратегии, дългосрочни програми и планове за развитие);
- Събиране на допълнителна статистическа информация за разпределението на ключови рискови групи по населени места чрез включване на „ресурсни хора“ по места като кметове и кметски наместници на прилежащите към двете общини села;
- Училища, които разполагат с информация за състоянието на образованието и др.;
- Планови и стратегически европейски и национални документи определящи рамката на следващия планов период.

По този начин се осигури възможност за качествено изследване, в което респондентите ще могат свободно да определят техните възприятия, мнения, убеждения и нагласи към проблемите и потребностите на местната общност, като успоредно с това се регистрират и предложенията водещи до подобряване на средата. Анкетата дава възможност на представителите на заинтересованите страни да изкажат свободно своето мнение по темата и да дадат своите предложения за създаване на подходящи условия за активно включване на гражданите и техните организации в подобряване на социално-икономическите условия и инфраструктурата на територията.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

На база на събраната информация се създават предпоставки да се разберат в дълбочина основните проблеми с които се сблъсква местната общност, да се представят техните основни потребности и основните местни ресурси на които може и трябва да се разчита. По този начин резултатите от анкетата осигуряват:

- Възможност да се потвърдят не само набелязаните предварително проблеми и възможните предложения, но и да се регистрира набор от трудно предвидими факти и тенденции;
- Целевото набиране на участниците ще допринесе за включването на представители на уязвимите социални групи, чието мнение често не се познава или се изключва от управляващите;
- Засилване на чувството на съпричастност по отношение на обсъжданите въпроси на територията и възможностите за подобряване на социално-икономическите въпроси;
- Комбинацията на общественото мнение с документния анализ ще осигури условия за задълбочаване на разбирането за ситуационния анализ на територията;
- Възможности за формиране на комплексна оценка на проблемите на местната общност на територията на двете общини.

Допитването до гражданите се извърши на база на разработената анкетна карта. Анкетирани бяха 100 представители на различни социални групи като: представители на местните власти, предприемачите, представителите на неправителствения сектор и главно на читалищата, учителите, земеделските производители, специалистите и гражданите живеещи и работещи на територията на община Стамболово и 54-те села на община Кърджали.

Резултати от проведеното проучване:

- **Методология;**
- **Анкетни** - анкетирани общо 100 човека;
- **Анализ** на документите и резултатите от проведената анкета.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Обработване на информацията:

Обработката на информацията се извърши посредством SPSS метод за обработка на данните и обобщение на резултатите от анкетите.

Събраната и обобщена информация се използва за разработване на анализа на социологическото изследване.

Организационен план за провеждане на социологическото проучване:

Дейност:	Срок:	Отговорник:
1. Разработване на Методология на изследването и анкетна карта	От 01.06.2021 г. до 15.06.2021 г.	Ключов експерт
2. Проучване на документацията необходима за анализа на социално-икономическата обстановка на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54	От 16.06.2021 г. до 25.06.2021 г.	Неключови експерти
3. Отпечатване на анкетните карти и провеждане на анкета	От 16.06.2021 г. до 25.06.2021 г.	Неключови експерти
4. Обработка на информация с SPSS и формиране на едномерни, двумерни таблици и диаграми	От 25.06.2021 г. до 30.06.2021 г.	Ключов експерт
5. Разработване на Анализа на проучването	От 30.06.2021 г. до 15.07.2021 г.	Ключов експерт и неключови експерти

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Чрез заложените механизми и инструментариум за **обратна връзка** и **оценка** на социално-икономическата обстановка на територията от страна на гражданите се цели да се изпълнят заложените цели и да се постигнат предвидените резултати в изследването.

Анализът на резултатите ще обхване получените двумерни разпределения (чрез т.нар. крос-таблицы) направени чрез статистическата програма SPSS. По същество, двумерните разпределения представляват съпоставка на отговорите на двойки въпроси. Съпоставката се прави с цел да се открият:

- 1) степента на информираност за проблемите и потребностите на територията, за необходимите бъдещи дейности, които да залегнат в стратегическите документи;
- 2) спецификите в оценките, различията в нагласите по отношение на местните проблеми и техните решения;
- 3) различията в нагласите на социалните групи към реализацията на бъдещите проекти;
- 4) готовността за личностно участие в конкретни местни и надобщински инициативи.

Предвид неголямата извадка, акцентът в анализа ще се постави върху най-значимите натрупвания на данни, въз основа на които могат да се направят надеждни предположения за някои тенденции в нагласите към местните проблеми и техните решения намиращи се на територията на двете общини.

На базата на статистическите данни ще се изготви анализ, който ще проследи, обобщи и систематизира резултатите от анкетата, ще изведе проблемите и предложенията за подобряване на средата, основани на местната идентичност и местните ресурси. Ще се обобщи оценката на извършеното до момента на територията. От друга страна обединяването на резултатите от анкетата ще осигурят възможности за съпоставка на фактите, на различните становища, на оценките и предложенията от страна на заинтересованите страни. На базата на обобщеното обществено мнение ще се изведат важни заключения отразяващи в пълна степен съществуващите социални нагласи и регистрираните проблеми свързани с развитие територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Така ще се осигури възможност за качествено изследване, в което участниците определят своите възприятия, мнения, убеждения и нагласи към предложените местни инициативи в региона, регистрират проблемите свързани с устойчивото развитие на територията, като успоредно с това се регистрират и предложения водещи до нейното подобряване. Анкетата дава възможност на представителите на заинтересованите страни да изкажат своето мнение по темата и да дадат своите предложения за създаване на подходящи условия за активно включване на гражданите и техните организации в местните инициативи.

Допитването до местната общност е едно полезно средство, което създава предпоставки да се разберат в дълбочина местните проблеми, с които се сблъсква местната общност. По този начин анкетата:

- Осигурява възможност да се потвърдят не само набелязаните предварително проблеми и възможни предложения, но и да се регистрира набор от трудно предвидими факти;
- Целевото набиране на респондентите допринася за включването на групи, чието мнение често не се познава или се изключва от управляващите;
- Осигуряват се възможности за формиране на комплексна оценка на проблемите на местното и регионално развитие на територията на двете общини.

III. Развитие на територията и основни нейни приоритети през следващия програмен период

Анализът на социално-икономическото развитие на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 цели да идентифицира ключовите проблемни области и пропуски в местните и регионални политики за развитие на територията. Информацията за тях е събрана и обсъдена от заинтересуваните страни и касае изпълнението на СВОМР 2014-2020 г., както и разработването на СВОМР 2021-2027 г.

След разработването и одобрението на **Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони** предстои разработването и на СВОМР от МИГ-овете

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

на територията на цялата страна и техните намерения в отделните области на политиката и изготвянето на индикативна финансова рамка, предварителна оценка на въздействието и механизмите за наблюдение и контрол на изпълнението на стратегическия документ. Освен това в периода 2021-2023 г. се изпълнява досегашната СВОМР, чието изпълнение е важно да приключи с ефективно изпълнение на набелязаните мерки. Изпълнението на двата стратегически документа зависи в голяма степен от социално-икономическата среда на територията на МИГ, която трябва да се изследва подробно със **следващо изследване, което да регистрира подробно развитието на икономическите сектори, з трудовата заетост и на демографските тенденции протичащи на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54.**

Най-общо може да се каже, че на територията на МИГ се развиват неблагоприятни демографски тенденции, включващи отрицателен естествен прираст, интензивна външна миграция и застаряване на местното население и бързо повишаване на безработицата. Местната общност е изправена пред сериозни проблеми предизвикани от бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси. Пазарът на труда е вече негативно повлиян от тези процеси, допълнително усложнен от ковид пандемията, при ясна перспектива за изостряне на отрицателните последствия още в средносрочен период. Като цяло, текущата демографска картина на територията и перспективите за нейното развитие в средносрочен и дългосрочен план показват, че при непроменени политики демографският фактор ще компрометира възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижава ефективността на икономическата политика, насочена към осигуряването на (предпоставки за) такъв растеж.

Въпреки наблюдавания процес на плавна реална конвергенция след работата през настоящия планов период и постигнатия напредък в подобряване качеството на живот на населението, реализираният икономически растеж не е достатъчно приобщаващ, за да способства намаляването на социалните неравенства. За това спомогна в голяма степен и ковид кризата. Относителният дял на лицата, изложени на риск от бедност, е

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

сред най-високите в региона¹. Неравенството в доходите продължава да се увеличава, при ограничено въздействие на социалните трансфери върху намаляването на бедността и неравенството. Същевременно се задълбочават регионалните диспропорции в развитието във всички социално-икономически сфери и области на политиката. Основна цел на политиката за периода до 2030 г. е постигане на по-включващ и по-устойчив растеж, при намаляване на социалните и териториални неравенства и способстване на споделен просперитет.

През следващия програмен период ОСП има за цел да е по-добре адаптирана към настоящите и бъдещите предизвикателства, като същевременно продължава да е съобразена с нуждите на земеделските стопани.

Приоритетите на ОСП имат за цел да стимулират развитието на устойчив и конкурентоспособен селскостопански сектор, който може да допринесе значително за постигане на целите на Европейския зелен пакт, по-специално по отношение на стратегията „От фермата до трапезата“ и Стратегията за биологичното разнообразие. По този начин се цели:

- осигуряване на справедливи условия и стабилно икономическо бъдеще за земеделските стопани;
- определяне на по-амбициозни цели за действия в областта на околната среда и климата;
- запазване на централното място на селското стопанство в европейското общество.

За да бъдат постигнати тези общи цели, Комисията определи девет конкретни цели:

- Гарантиране на справедливи доходи за земеделските стопани;
- Повишаване на конкурентоспособността;

¹ Вж. ПИРО на община Стамболово и община Кърджали

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

- Възстановяване на баланса на силите в хранителната верига;
- Действия за борба с изменението на климата;
- Грижа за околната среда;
- Опазване на ландшафтите и биологичното разнообразие;
- Подпомагане смяната на поколенията;
- Стимулиране развитието на жизнеспособни селски райони;
- Запазване на качеството на храните и опазване на здравето.

Като определя по-интуитивна и иновативна политика, Комисията се стреми да гарантира, че ОСП може да продължи да предоставя силна подкрепа за европейското селско стопанство, като дава възможност за проспериращи селски райони и производство на висококачествени храни през идните години.

Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в няколко интегрирани оси на развитие: повишаване качеството на човешкия капитал, чрез формирането на високо образовани, иновативни и активни личности, способни да се реализират успешно като професионалисти и граждани и така да допринасят за личното си благоденствие и устойчивото развитие на всички икономически и социални сфери.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Особено важно е да се регистрира и оползотвори идентифицирания местен потенциал за развитие, както и адресиране на местните проблеми и предизвикателства към заинтересованите страни за да могат да се получат техните решения. Превръщането на селските райони в приобщаващи, безопасни, адаптивни и устойчиви места за живеене е особено важен приоритет през следващия програмен период, който трябва да се отчита и съблюдава при разработването на СВОМР.

Този приоритет има изключително териториална насоченост, като се следва т.нар. „place-based approach“, в основата на който стои териториалната единица (локацията, мястото, районът) със своите специфични дадености и потребности. Основната цел на приоритета е възползването от и капитализирането на местните дадености и възможности при адресирането на специфичните местни нужди. Подходът се ползва от предимството на априорно по-висока ефективност на политиката, предвид адресирането на конкретни, установени на местно ниво – при по-високо ниво на информираност – проблеми и потенциали. Ще се търсят механизми за териториалното фокусиране на интервенциите, които чрез интегриран подход ще позволят да бъде оползотворен местният потенциал по-най-добрия начин, както и да бъдат адресирани местните проблеми и предизвикателства. Реализирането на интегрирани териториални инвестиции, както и прилагането на воденото от общността местно развитие, ще позволи да се постигнат синергийни ефекти от реализираните интервенции.

Ролята на ВОМР през следващия планов период е подробно описана в „Становището на Европейския комитет на регионите — Приносът на КР за обновената Териториална програма“ и настоящото проучване трябва да съобрази тази политика при определяне на препоръките и предложенията за работата на МИГ през следващия планов период. В документа се казва: ВОМР подкрепя възможността Воденото от общностите местно развитие с финансиране от няколко фонда да стане задължително във всички региони на ЕС, като се гарантира, че подходът на ВОМР се използва във всички видове региони. Освен това всички региони в ЕС трябва да имат възможността да се

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

възползват от всички налични фондове, за да отговорят на нуждите, които са идентифицирали в своите стратегии за местно развитие²;

Трябва да се използва изцяло потенциалът на инструмента и синергиите между различните фондове за интегрирано местно развитие; да се укрепят по-специално принципите на подхода „от долу нагоре“, партньорството, активизирането и ролята на стратегиите за интегрирано местно развитие; управлението на ВОМР в съответната държава да се адаптира към отделните територии и да зачита местната динамика, структури и подходи; гарантира се, че ЕЗФРСР продължава да е част от фондовете, от които се финансира ВОМР, и се интегрират интервенции, финансирани от ЕСИФ и ЕЗФРСР; регулирането на ВОМР на равнището на ЕС трябва да става въз основа на солидна оценка на въздействието, с което да се определи единен набор от правила за всички ЕСИ фондове, за да се намали огромната бюрократична тежест и свръхрегулирането от страна на държавите членки и същевременно да се предотврати злоупотребата с власт от страна на органите на управление или разплащателните агенции.³

Наличието на пълна съвместимост между всички фондове е от жизненоважно значение за финансирането на териториалните инструменти, по-специално ВОМР/LEADER и техните стратегии за местно развитие; осигуряване на по-добър диалог и координация между всички участници във ВОМР, за да се предотврати увеличаването на бюрокрацията и големите забавяния в началото на програмния период и при предоставянето на средства на кандидатите за проекти; по-широко използване на опростените разходи, което би могло да намали одитната тежест за органите на управление и крайните бенефициенти.⁴

ВОМР следва да бъде отлична отправна точка за широко използван метод за изпълнение на местни проекти: МГД не би трябвало да зависят изцяло от финансирането от ЕС, а да бъдат използвани и като инструмент за усвояване на

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019IR1897&from=EN>

³ Пак там

⁴ Пак там

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

национални, регионални и местни фондове, тъй като местното развитие далеч надхвърля рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове. Ролята на МГД в подбора на проекти следва да бъде водеща, а не само формална, тъй като това е един от основните принципи на LEADER/BOMP; трябва да има ясни и прости модели за оценка и мониторинг на стратегиите за местно развитие, основани на BOMP. Оценката трябва да бъде част от процеса на учене на общността и затова е много важно постоянно да се събира информация и да се оценява изпълнението на стратегиите на МГД. Трябва да бъдат въведени съвременни ИТ решения за събиране и анализ на данни в съчетание с основани на участието процеси и качествен анализ; поемането на отговорност за резултатите ще допринесе в положителен смисъл за стабилността на дългосрочните стратегии за развитие и дълготрайните последици, разработени от същите хора, които ги изпълняват и се възползват от резултатите им; успешните примери на съществуващи местни партньорства, финансирани от ЕЗФРСР и/или ЕФМДР, следва да служат за основа за по-нататъшното финансиране на BOMP от ЕФРР и ЕСФ.⁵

Решаваща роля играят **изграждането на мрежи и сътрудничеството чрез съществуващите мрежи или създаването на нови мрежи на регионално, национално и транснационално/междурегионално равнище**, както и напътствията и наставничеството; необходимост от по-добро популяризиране на BOMP и на възможностите, които предлага този инструмент: на практика, въпреки че се използва от по-отдавна за развитието на селските райони, използването му, по-специално за развитието на градовете се нуждае от по-силен тласък. Необходимо е да се изготвят подробна оценка и анализ на подхода BOMP, възприет от дадена държава членка, включително препоръки за ефективното му прилагане; да се укрепи допълнително териториалното сътрудничество и да се възприеме многообразието на Европа посредством транснационално сътрудничество „от долу нагоре“ между гражданите.⁶

⁵ Пак там

⁶ Пак там

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

За да се засили още повече териториалното сътрудничество чрез BOMP, е необходимо да се създадат условия, които да позволят на **МГД да се съсредоточат върху ролята си да активизират конкретния район и да спомагат за появата и последващото приложение на най-добрите идеи**. Трябва да се задели подходяща част от бюджетите за текущи разходи и разходи за активизиране, както и за транснационално сътрудничество. Осигуряване на връзката на BOMP с други интегрирани инструменти за развитие: в качеството си на факултативен инструмент, заедно с интегрираните териториални инвестиции, BOMP допринася за осъществяването на по-широка стратегия за развитие, която дава възможност за адаптиране на политиките на местно равнище.⁷

Документът разглежда **МГД като идеални партньори за изпълнението на функцията на иновационни посредници по отношение на проекта „интелигентни селища“** и като катализатори на потенциала на селските райони, тъй като в много случаи те вече изпълняват тази роля. МГД са силен инструмент за вътрешното развитие на своите територии, поддържат преки връзки с местните предприятия, общини и гражданското общество и в резултат на това изграждат силен капацитет в дадения район, използвайки местни и регионални ресурси и уменията на гражданите.⁸

Интегрираното местно развитие се доказва като много ефективен начин за изграждане на връзки и синергии между различните заинтересовани страни и въпросите, свързани с местното развитие. МГД се оказаха много успешен инструмент за стратегическо планиране, активизиране, изграждане на мрежи и координиране на дейности, напр. създаване на местни планове за действие в областта на образованието или социалните услуги в някои държави членки.⁹

⁷ Пак там

⁸ Пак там

⁹ Пак там

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

IV. Обобщаване на резултатите от проучването и изготвяне на доклад и анализ

Социологическото проучване беше проведено през месец юни от местни анкетьори, които добре познават местната общност и по тази причина успяха да подберат подходящите респонденти от заинтересованите страни. Заинтересованите страни бяха разгледани при изходна хипотеза, заложена в заданието на изследването, за релевантност на проекта към целевите групи земеделски производители, предприемачи, местна администрация, учители и НПО.

Анкетираните бяха общо 100 човека. При идентифициране на заинтересованите страни анализът провери връзката между интереса на респондентите към темите и проактивните нагласи към инициативите на територията с факторите: географско разпределение, образование, професионална заетост и пол.

Демографските характеристики са важна разделителна линия, която трябва да се взема под внимание при работата на терен. Ето и какви реално са те:

Демографски характеристики			
Вие сте	Мъж	Отн. дял %	45,9%
	Жена	Отн. дял %	54,1%
	Общо	Брой	98
Вие работите	В публична структура	Отн. дял %	29,3%
	В частна фирма	Отн. дял %	23,2%
	В селското стопанство	Отн. дял %	21,2%
	Безработен	Отн. дял %	16,2%
	Пенсионер	Отн. дял %	10,1%
	Общо	Брой	99
Какво образование притежавате?	Основно и по-ниско	Отн. дял %	13,3%
	Средно	Отн. дял %	42,9%
	Полувисше и висше	Отн. дял %	43,9%
	Общо	Брой	98
На колко години сте?	До 20	Отн. дял %	1,0%
	от 21 до 30	Отн. дял %	13,1%
	от 31 до 50	Отн. дял %	50,5%
	от 51 до 65	Отн. дял %	23,2%
	Над 65 години	Отн. дял %	12,1%
	Общо	Брой	99
В коя община живеете?	В Кърджали	Отн. дял %	49,5%

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

	В Стамболово	Отн. дял %	50,5%
	Общо	Брой	99

Каква е досегашната роля на Стратегията на ВОМР, която МИГ Стамболово-Кърджали 54 изпълнява се вижда от представените отговори на следния въпрос. На първо място с 41% е застъпено становището, че има нови възможности за кандидатстване по различните мерки включени в СВОМР през този планов период, което е нова възможност за местната общност. С най-голям общ процент обаче са ограничените възможности, които са общо 43%, тъй като изискванията са големи и средностатистическият гражданин трудно би могъл да отговори на всички тях. Ограничаването на възможностите възпира голяма част от потенциалните бенефициенти да кандидатстват пред СВОМР. Освен това одобрението на оценителните сесии се бави твърде дълго. Създадените възможности се възпрепятстват още от липсата на финансов ресурс според 21%, който затруднява една немалка част от местното население, която трудно може да осигури финансов ресурс за префинансиране на дейностите. Друг проблем според 11% от анкетираните е, че обикновените хора нямат шанс, а това говори за трайно битуващи представи, които трудно могат да се преодолеят освен с факти и практики. Очаква се, че при изпълнението на СВОМР до края на настоящия програмен период ще се осигурят условия да се свали този процент. Става ясно, че липсата на средства за префинансиране е най-сериозното препятствие пред желаещите да кандидатстват. Все още трудно се вземат необезпечени кредити за изпълнение на проектите. Като се добави и процента на проектното съфинансиране проблема става сериозен за малките земеделски производители и предприемачите. Всичко това говори за създадени предпоставки от които могат да се възползват само 41% от анкетираните, а за останалите 43% съществуват твърде много препятствия, които те сами трудно биха могли да преодолеят. Освен това 16% от респондентите не са добре запознати с този процес и не могат да дадат категорично становище за проблемите, които се срещат при технологичното изпълнение на тези процеси.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

**Има ли според Вас нови възможности за развитие на територията
посредством прилагането на Стратегията за ВОМР през настоящия
планов период?**

В заключение може да се обобщи, че СВОМР осигурява възможности, от които могат да се възползват малко по-малко от половината от заинтересованите страни, което е доста нисък процент. Почти същия относителен дял от анкетираните среща доста препятствия пред кандидатстването си по СВОМР. Това не зависи от набелязаните мерки и от дейността на МИГ, а от: липсата на финансов ресурс, от наличието на високи изисквания към бенефициентите, от липсата на проектна компетентност на по-голямата част от местното население, от дълготното одобрение на оценителния процес от страна на ДФЗ, което променя ситуацията и кара някои бенефициенти да се отказват дори от внесените и одобрени вече проекти. Тази ситуация не е подкрепяща особено за микропредприятията и за малките земеделски производители. Ако през следващия програмен период не се осигури лесен достъп до финансови ресурси, едва ли кръга на възможните бенефициенти може да бъде разширен. От проектите ще продължат да се възползват основно средните и големите предприятия и големите земеделски производители, а това няма да направи региона икономически развит и ще задълбочи социалното разделение и безработицата.

Какви са възможностите, които МИГ и изпълняваната от него стратегия предлагат в развитието на територията? Може да се проследят от отговорите на следващия въпрос.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

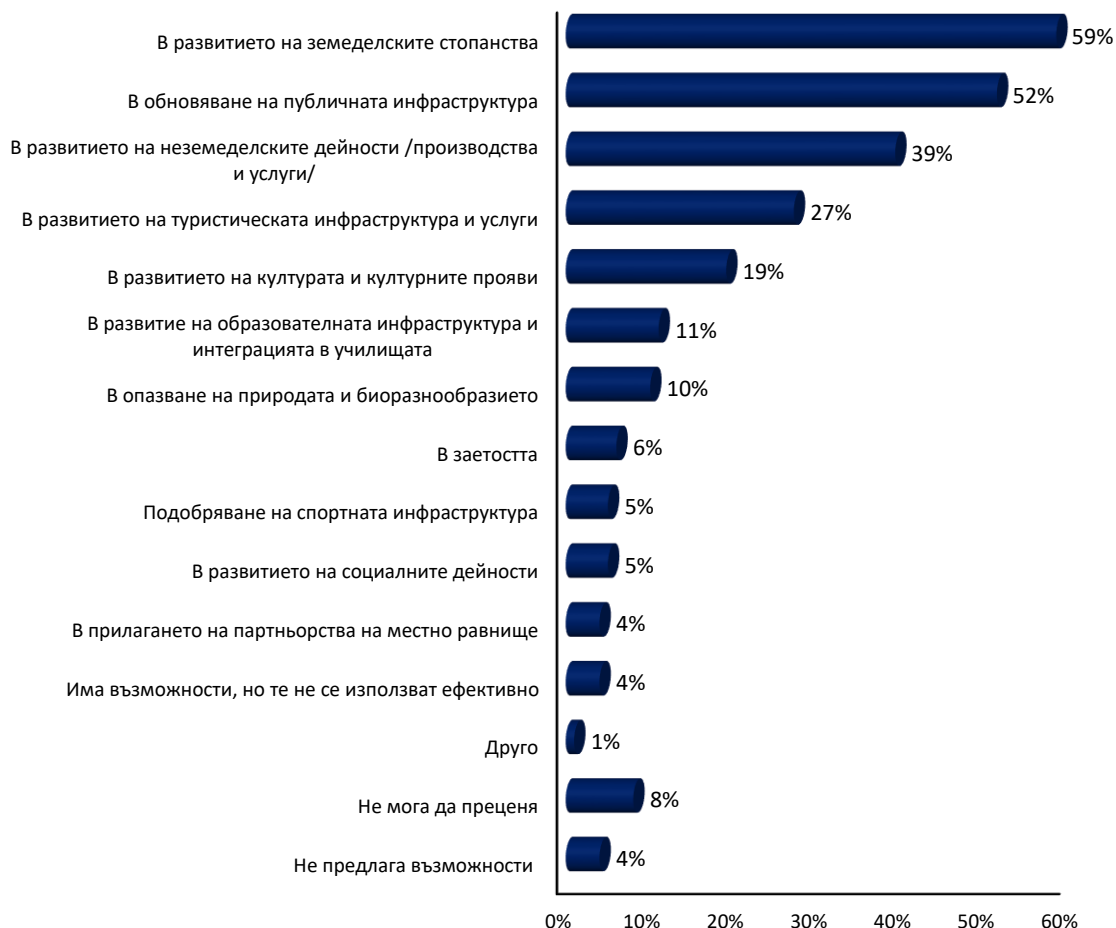

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Какви възможности предлага МИГ за развитие на територията?

Прави впечатление, че това е развитието на земеделските стопанства, което мнение е изразено от 59% от анкетираните, следвани от обновяването на публичната инфраструктура, то е застъпено от 52% респондента и чак на трето място с 39% е развитието на неземеделските дейности, което говори за по-голямото приоритизиране на селскостопанските дейности и публичната инфраструктура на територията. Значително по-малки относителни дялове има: развитието на туристическата инфраструктура, културата и културните прояви, опазването на природата и биоразнообразието, заетостта, спортната инфраструктура, социалните дейности и местните партньорства. 8% от анкетираните смятат, че има възможности, но те не се използват ефективно или не съществуват такива възможности, което говори за липсата на достатъчна комуникация с

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

всички социални групи и заинтересовани страни на територията, за нивото на тяхната информираност и за активното им включване в местните социално-икономически процеси. Други 8% от анкетираните не могат да преценят. Тези отговори говорят за едно доста добро и всеобхватно покритие на местните потребности и тяхното сравнително добро приоритизиране в СВОМР. Разбира не е възможно да се обхванат изцяло всички социални групи и заинтересовани страни, при провеждането на ежегодните обучения, информационните срещи и фокус групите, но като цяло информационното покритие е сравнително добро и местната общност се включва активно в плановия процес и неговия мониторинг.

Задълбочаването на проблемите според анкетираните е свързано с остарялата инфраструктура и затова в новата СВОМР трябва да се обърне по-сериозно внимание на възможностите за финансиране на инфраструктурните проекти, които са основно публични. С други думи инфраструктурните мерки трябва да заемат една голяма част в новата СВОМР. Те трябва да се следват от създаване на условия и качество на обслужване, които водят до подобряване на здравните грижи за местното население. В сектора здравеопазване не толкова здравната инфраструктура е лоша, колкото липсата на здравни кадри. Увеличената безработица е проблем за 20% от анкетираните, което изисква при разработването на мерките в СВОМР да се включват такива критерии, които приоритетно да стимулират трудовата заетост. Освен това липсват квалифицирани кадри, а бизнес средата е лоша, което на практика намалява възможностите за инвестиции в местната икономика. Влошават се и социалните услуги, което е резултат главно от бързото застаряване на населението на територията и залповото увеличаване на нуждите от социални услуги. Задълбочават се и проблемите в туризма, които станаха доста по-сериозни в условията на пандемичната криза. В условията на Ковид пандемията и въведените ограничения се стигна до намаляването и на културните инициативи. Макар и не толкова сериозно се амортизираше и спортната инфраструктура, влошаваше се качеството на услугите, замърсяваше се околната среда, влошаваше се качеството на образованието и на човешките ресурси в цялост, което разбира се влошава като цяло качеството на живот на местното население. Всичко това показва необходимостта от

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

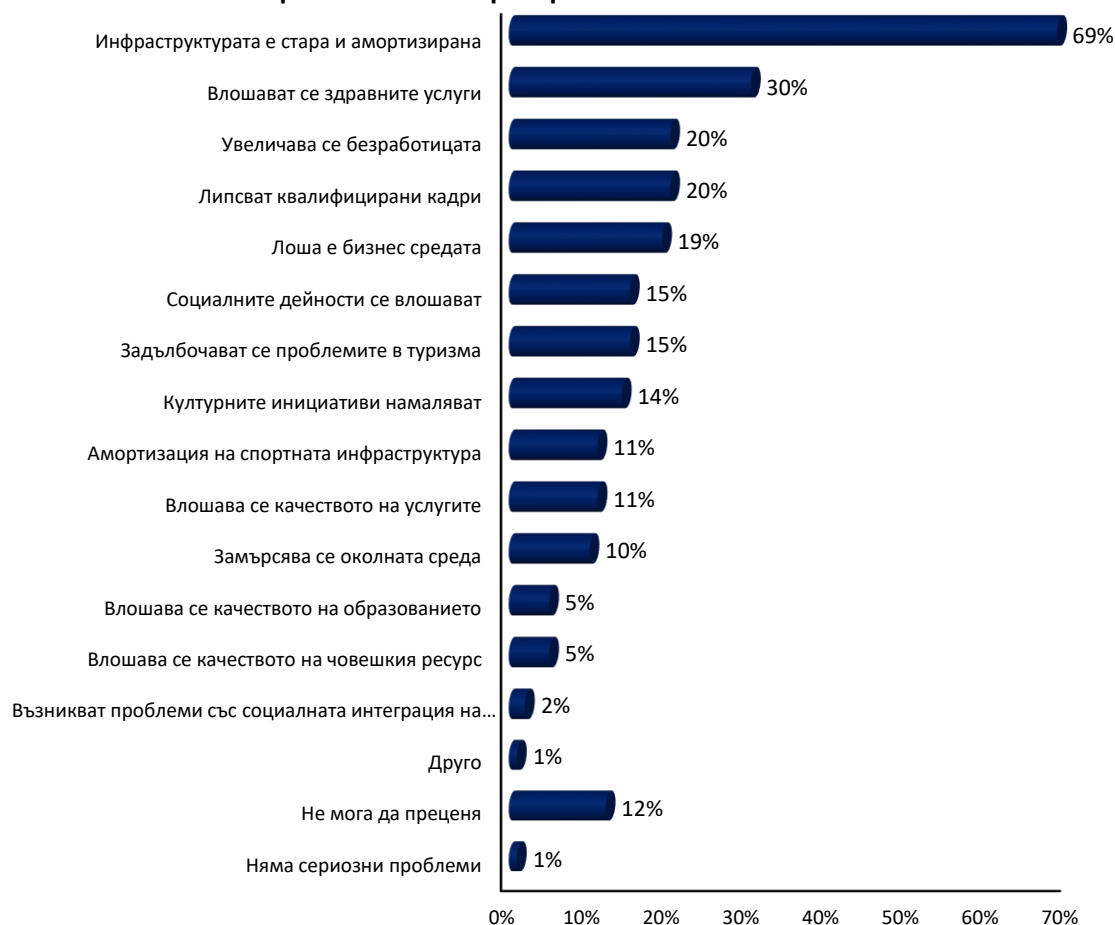
ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

създаване на условия за подкрепата на тези области в бъдещата СВОМР. Това разбира се изисква многофондово финансиране, което да покрие различните регистрирани потребности. То трябва да се прилга чрез интегрираните териториални инвестиции и партньорствата, които на този етап не се финансират и не се подкрепят от СВОМР. Само така може да се постигне по-висок жизнен стандарт на местното население.

Всички тези резултати и направените заключения могат да се проследят в дълбочина от следващата диаграма.

В кои насоки според Вас се регистрира задълбочаване на проблемите на територията на МИГ?

Не могат да преценят проблемите на територията само 12% от анкетиранияте и само 1% смятат, че не съществуват сериозни проблеми. Всичко това показва, че въпреки

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

реализацията на настоящата СВОМР има доста голямо количество местни проблеми, които трябва да намерят своето решение и които новата СВОМР трябва да анализира и да намери адекватни решения. И тук се получава разминаването в мненията по отношение на многофондовата или еднофондовата стратегия. Мненията отразени в следващата диаграма се разделят на две части. За многофондовата стратегия се обявяват общо 33%, а против нея се обявяват 38%, не могат да преценят цели 35%. Разминаването в общите проценти е резултат от недобрата осведоменост на заинтересованите страни по отношение на възможностите осигурявани от многофондовите и от еднофондовите стратегии. По време на анкетирането анкетаторите непрекъснато обясняваха разликата между двата типа стратегии.

Според Вас трябва ли МИГ и през следващия период да се финансира многофондово, т.е. да се включва комбинация от няколко фонда?

Липсата на добра информираност се е отразила и на отговорите отразени в следващата диаграма. Европейската политика за преминаване към многофондови стратегии е определяща и ще рамкира изцяло следващия планов период. Така, че изразеното мнение на местната общност ще приемем, като приоритизиране на инфраструктурата, на земеделските и неземеделските дейности и желание тези дейности да бъдат преимуществено подкрепени.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Европейският фонд за регионално развитие е определен като водещ с 67%, но той не е приложим до този момент в селските райони, въпреки това се определя като най-необходим, което говори за тенденция в мнението за бързо подобряване на публичната инфраструктура. Остарялата и амортизирана техническа инфраструктура е основната болка на местното население и това трябва да се взема под внимание.

ОП „Развитие на човешките ресурси“ е следващата по предпочитание програма с 29%. Анкетираният смята, че тя е особено необходима за подобряване качеството на човешките ресурси и от там ще се осигурят условия за подобряване развитието на местната икономика.

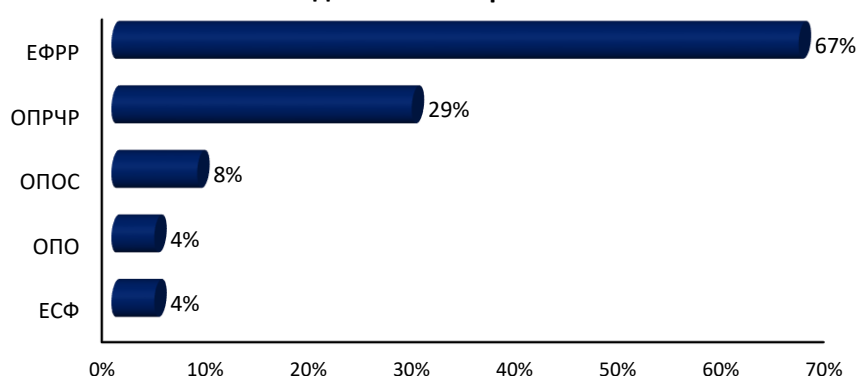
Оперативна програма „Околна среда“ е предпочитана от 8% от анкетираните, т.е. екологичните проблеми се споделят от значително по-малък относителен дял от респондентите, но това не означава че тя трябва да се пренебрегва. Напротив, трябва да се разширява нейния обхват и нейната поддръжка, за да се осигури необходимата устойчивост на процесите и да се разширява обхвата на финансираните екологични дейности, не трябва да се придържат само към строго регламентираният дейности, както се случи през този програмен период.

Оперативна програма „Образование“ и Европейския социален фонд са предпочетени само от 4% от анкетираните. Това говори за едно сериозно разминаване в необходимостта от подобряване на образованието и образователната инфраструктура социалната инфраструктура и социалните услуги. Всичко това се дължи на малкия процент анкетираните учители и пенсионери, както и на недостатъчната осведоменост на останалите заинтересовани страни по тези детайлни въпроси свързани с европейските структурни фондове и с тяхното приложение на местно ниво. Познаването на европейските фондове е характерно преди всичко за познанията на експертите, задълбочената информираност сред местното население по тези въпроси се постига по-трудно. За да се постигне по-добър баланс е необходимо при прилагането на подготвителната мярка да се предвижда допълнително информиране на местното население по тази по-трудна материя и едва

тогава да се пристъпи към вземане на неговото становище за разработване на типа стратегия.

Далите положителен отговор, моля да формулират своите предложения за това кои други програми освен Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 - 2027 г. да влязат в Стратегията?

Приоритетите, които се определят от анкетираните като водещи са: подобряване на техническата и транспортната инфраструктура с 49%, подобряване средата на живот с 35% относителен дял, развитието на земеделските стопанства с 27% от анкетираните и подкрепа за бизнеса с 24%. С други думи приоритетна е техническата и транспортната инфраструктура следвана от другите услуги и условията, които средата осигурява, защото тя в голяма степен формира качеството на живот на местното население и разбира се развитието на земеделските дейности и бизнеса, защото те осигуряват доходите на местното население. Местната общност държи да има осигурена: добра среда за живот, добра инфраструктура и разбира се условия за трудова реализация, съпроводена с добро заплащане на труда. Останалите сектори също се определят като важни, но те не са определящи и затова са подкрепени от по-малък процент от анкетираните. Те обаче са неразделна част от средата и от икономическите условия на територията, което говори, че средата се разглежда интегрирано. Нейното качество се определя от поредица фактори, които трябва добре да бъдат съчетани, за да може местното население да се чувства

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

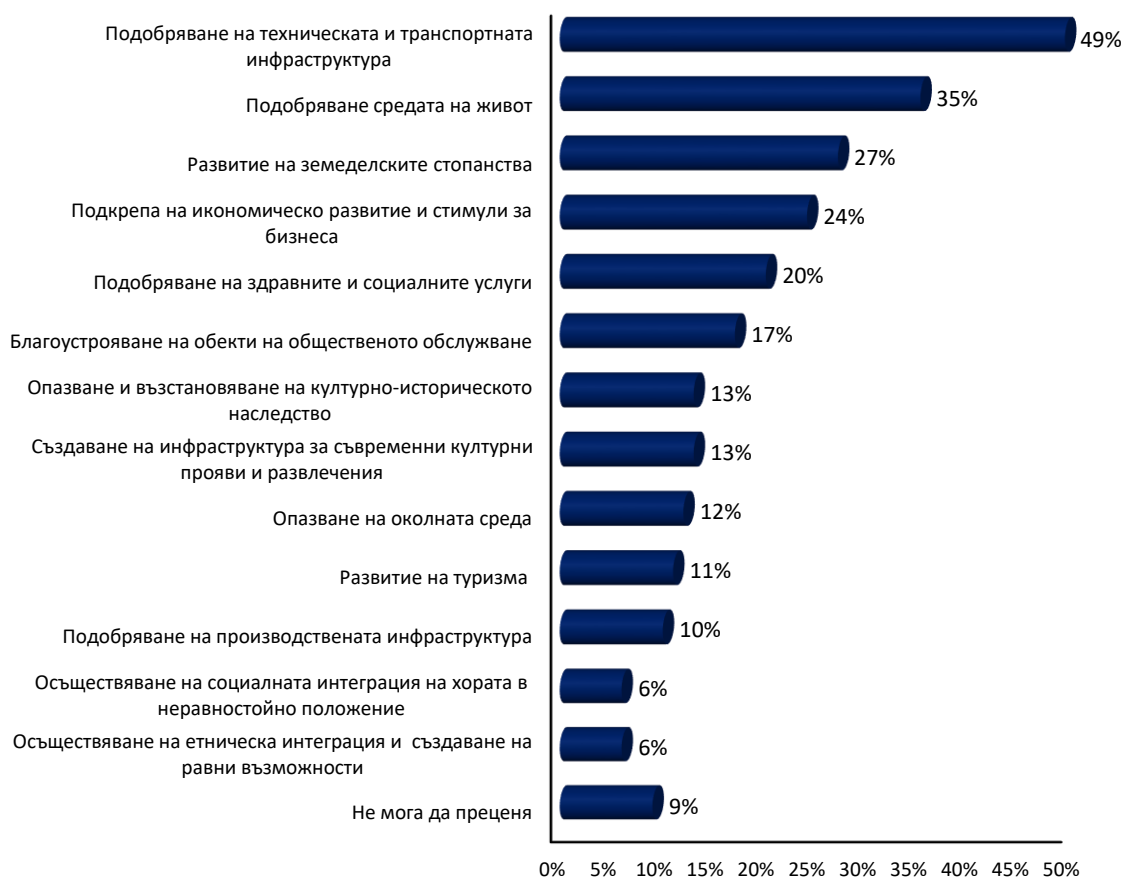

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

комфортно на територията на МИГ. Това може да се проследи от отговорите в следващата диаграма.

Кои според Вас трябва да бъдат основните приоритети в бъдещото развитие на територията на МИГ на които да се обърне по-сериозно внимание?

Разбира се, че определените проблеми като основни, извеждат и горните приоритети, които са подредени подробно в отговорите на горната диаграма.

Основните проблеми анкетираните подреждат по следни начин: лошата инфраструктура, главно на улиците и пътищата с 55%, безработицата и трудовата миграция с 37% и лошите здравни и социални услуги с 26%, които определят в голяма степен проблемите на социално-икономическата среда на територията. Тези три проблема са дадени в отговорите от страна на анкетираните в отворения въпрос, което ги прави особено важни.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

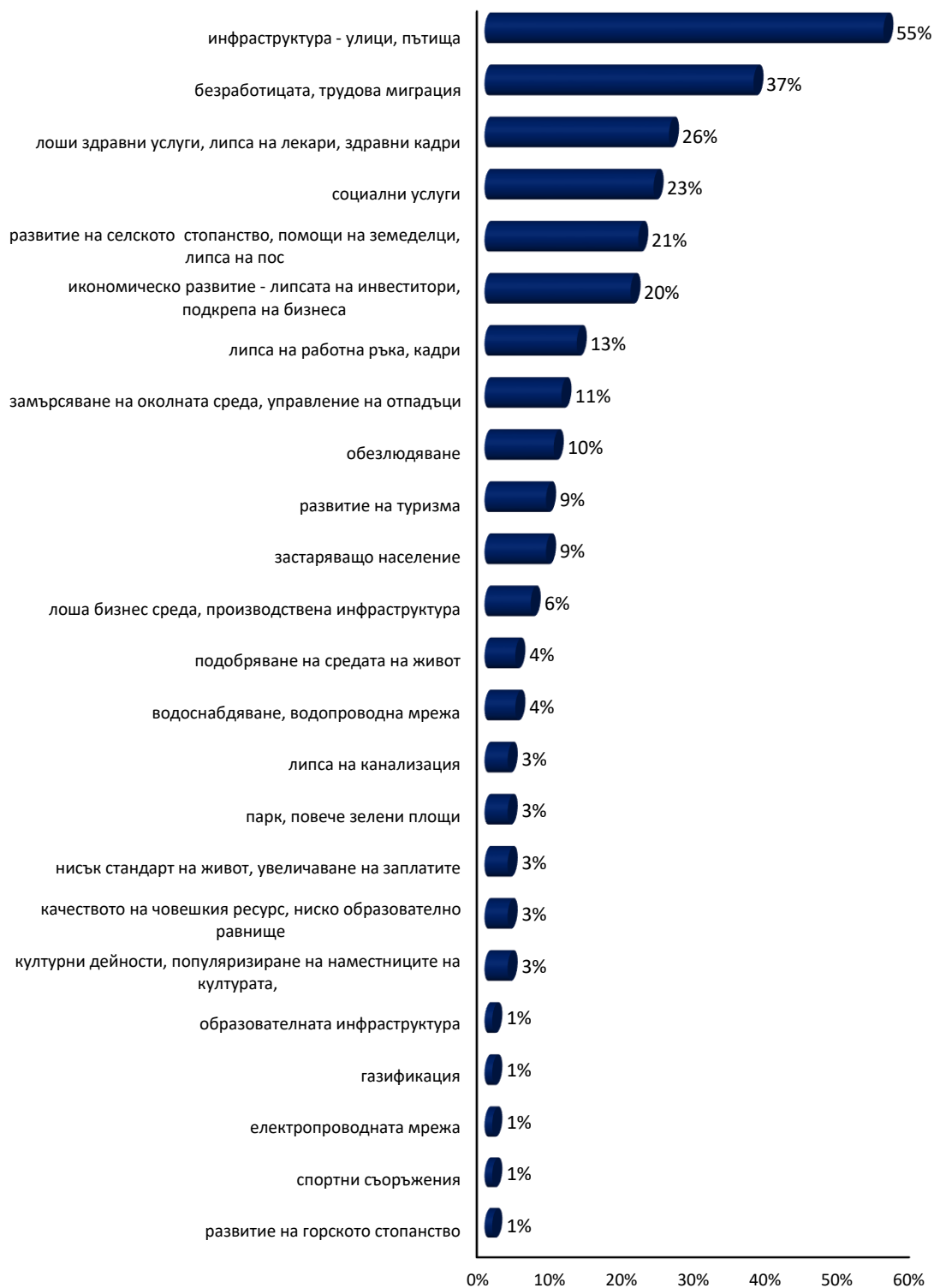
Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Кои са трите най-важни проблема на територията на МИГ, които трябва да бъдат решени през новия програмен период?

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

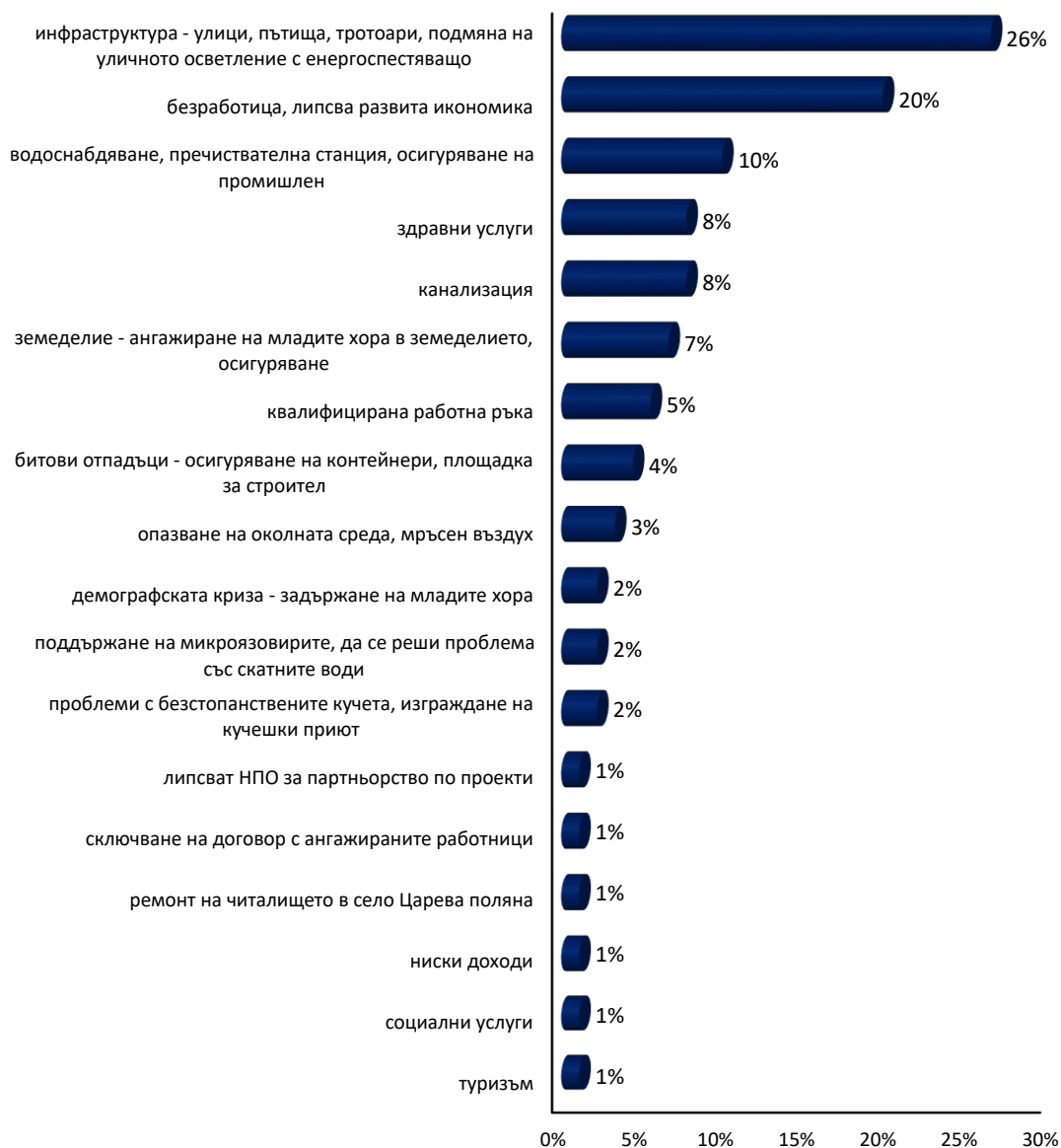

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

На всички описани по-горе проблеми трябва да се намерят адекватните решения, но за да се приоритизират те е важно да се знае и кои от тях не търпят отлагане. Следващият въпрос показва първосигналната реакция на анкетираните по отношение на проблемите. Тук на трета позиция се явява водоснабдяването и пречиствателните станции с 10%. Останалите важни проблеми се повтарят с посочените в предходния въпрос.

Решението на кой проблем във Вашето населено място налага да се вземат спешни мерки?

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Подобряване на инфраструктурата и безработицата изискват спешна намеса. Следват ги водоснабдяването и пречиствателните станции. Здравните услуги са друг важен проблем, а ангажирането на младите хора в селското стопанство изисква поощрения за да се мотивират те и да останат на територията на МИГ. С други думи през следващия програмен период трябва да се планират такива мерки, които **да осигурят всички необходими условия за битов комфорт, лесен достъп и условия за нормална трудова реализация. Това са проблемите от първостепенна важност за местната общност, които ще подобрят техния начин на живот.**

Има ли сериозни проблеми или инициативи, които да се отнасят за територията и на двете общини?

При сериозните проблеми на територията на двете общини освен цитираните в по-горните текстове нерешени въпроси възникват и нови проблеми като: безстопанствените кучета, замърсяването на околната среда и отново се проявява проблема със здравните услуги.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Проблемна е и реализацията на селскостопанската продукция, която от доста години е най-сериозния проблем за местните земеделски производители, които при провежданите срещи непрекъснато поставят въпроса да се създаде земеделска борса, която да изкупува готовата продукция, а не производителите да стават жертва на прекупвачите, които я изкупуват за жълти стотинки. В случаите, когато земеделските производители не могат да реализират селскостопанската си продукция успешно, зарязват всякакви стопански дейности и заминават да търсят своето препитание в чужбина. Това обезлюдява селата на територията и я лишава от най-продуктивното си население.

При толкова регистрирани проблеми е наложително да се вземат поредица от мерки, които разбира се, трябва да са интегрирани, за да се подобри като цяло социално-икономическата среда на територията на МИГ. На първо място с 94% трябва да се подобри трудовата заетост, следвана от здравните услуги с 93%, пътната и уличната мрежа с 92%, водоснабдителната и канализационната мрежа, също с 92%, околната среда с 86% и социалните услуги с 83%. Следва образованието и квалификацията с 80%. Не е пропусната и електропреносната мрежа и уличното осветление с 79%, туризма, зелените площи и детските площадки с 76% и образователната инфраструктура с 76%. След тях се подрежда социалната и професионалната интеграция на етническите малцинства, партньорствата, ролята на НПО, административните услуги, инвеститорската политика, енергийната ефективност и спортната инфраструктура. От всичко казано до тук, става ясно, че проблемите свързани с безработицата са основните, следвани от здравните грижи и проблемите на техническата инфраструктура и съответно нейното обновяване. Това са трите най-сериозни проблеми на местното население. Освен това е важно на децата да се осигуряват добри условия за учене и отдих, след което се подреждат различните видове услуги. Хората желаят да живеят и работят в добри социално-икономически условия, с достойна грижа за тяхното здравословно състояние с подкрепяща техническа инфраструктура и с достатъчно на брой и качество услуги, подобряващи начина на живот на тях и на техните семейства. Това се отнася с особено голямо значение за младите хора, които искат да отгледат своите деца без лишения, без компромиси и без ограничения.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

**Какви мерки според Вас трябва да се предприемат за подобряване на
жизнената среда?**

■ Налагат се □ Не мога да преценя ■ Не се налагат

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Освен стремежа на хората да живеят все по-добре материално във все по-комфортна среда, те предпочитат чистата природа и здравословната околна среда. В своя стремеж към по-добро качество на живот хората потребяват активно и употребяват нови технологии за производство на нови материали. За съжаление тези нови технологии често изразходват природни ресурси, които не могат да се възобновят и се превръщат в отпадък, който замърсява околната среда. За това е много важно да се намери реалния вододел на тези две дейности, съчетаващи реалните потребности на хората с чистата околна среда, а не само биоразнообразието.

За всички изброени по-горе проблеми трябва да се осигури зелена светлина, която да създаде предпоставки, да стимулира, да насърчава и да мотивира местното население, а не да създава прегради, които трудно се отстраняват и трудно се преодоляват от отделните индивиди живеещи на територията. Осен това предложенията на подхода Лидер идват от долу на горе, те трябва да се проучват, да се отчитат и да се вземат под внимание при стратегическото планиране и при определяне на мерките и типа проекти, които да залегнат в бъдещата СВОМР и дейностите организирани от МИГ Стамболово-Кърджали 54 през следващия програмен период.

Проблемите на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54 не се различават съществено от глобалните проблеми. България и Европа като цяло са изправени пред серия дългосрочни глобални предизвикателства, които включват намаляване на конкурентоспособността при срещата с нововъзникващите икономики, глобалното затопляне и изчерпването на ресурсите, застоя или намаляването на реалните трудови възнаграждения и стандарта на живот за голям процент от населението, нарастващото неравенство и социалната поляризация и заплахите за системите за здравеопазване и социална сигурност, породени отчасти от застаряващото население и от демографските промени. Планирането на европейско, национално и регионално ниво търси да намери ефективните решения на някои от тези глобални проблеми, като ресурсите се съсредоточават върху най-належащите от тях. От началото на Ковид кризата обаче много местни партньорства са изправени пред допълнителни проблеми, които усложняват

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

посочените по-горе глобални предизвикателства. Въздействието на тези проблеми варира в изключително широки граници, което силно затруднява общите решения на равнище региони и дава допълнителна обосновка за адаптиране на различни подходи на местно равнище.

Създаването на „обща кошница“ с целенасочено финансиране за ВОМР от различните фондове, т.е. оперирането в обща рамка, с водещ фонд и координирани други фондове е важно условие за решаване на многобройните проблеми на територията на двете общини. Освен това е важно и използването на решения „на едно гише“, което е основано на добрите примери за прилагане на мулти-фондово финансиране от ВОМР в селските райони през текущия програмен период и неговото планиране за следващия.

В тези случаи е важно изграждането и работата в мрежа, транснационалното сътрудничество и изграждането на административен капацитет на МИГ при работата с голям брой фондове. Все пак работата по многофондовата стратегия през настоящия програмен период говори за един сравнително добър административен капацитет на МИГ, който трябва да се използва като най-подходящата платформа за сближаване на Европа с гражданите – като многостранни партньорства – и за прилагане на подхода Smart Village. ЛИДЕР/ВОМР и МИГ са правилният инструмент за локализиране, прилагане, проследяване и преразглеждане на Целите за устойчиво развитие в селските райони. Участието на селските райони е от съществено значение за постигането на тези цели. Важно е да се осигури плавен преход между текущия период на финансиране и следващия, включително за ЛИДЕР / ВОМР, тъй като новата рамка на ОСП се нуждае от повече време, за да влезе в сила.

За обезпечаването на този плавен преход е важно наличието на различни ресурси и програми, които могат да се използват ефективно за оптимизиране на местното развитие. Освен това трябва много добре да се знае какви ресурси притежава местната общност. Това може да се проследи в отговорите отразени в следващата диаграма.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Притежава ли местната общност местен ресурс, традиции или друга силна страна, която може да се използва за стимулиране на нейното бъдещо развитие?

От дадените отговори става ясно, че основните ресурси са: културните забележителности и културните традиции, река Арда и многобройните водоеми намиращи се на територията на двете общини, както и дългогодишните традиции в земеделието и животновъдството. Винопроизводството остава на четвърта позиция, въпреки големите традиции характерни основно за община Стамболово и добре познатото „Мерло от Стамболово“. През последните години винопроизводството силно бе ограничено поради намаления брой лозови масиви и липсата на достатъчно активност на пазара от страна на фирмата закупила Винарска изба Стамболово. Природните забележителности, защитените местности са поставени на следващо място. Те се допълват от горите и биоразнообразието, което е сериозен местен ресурс, който може да се използва ефективно в екотуризма. Местната кухня и развитието на туризма са посочени само от 4% от анкетираните, но те са важни за развитието на територията. Всички тези ресурси ако се

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

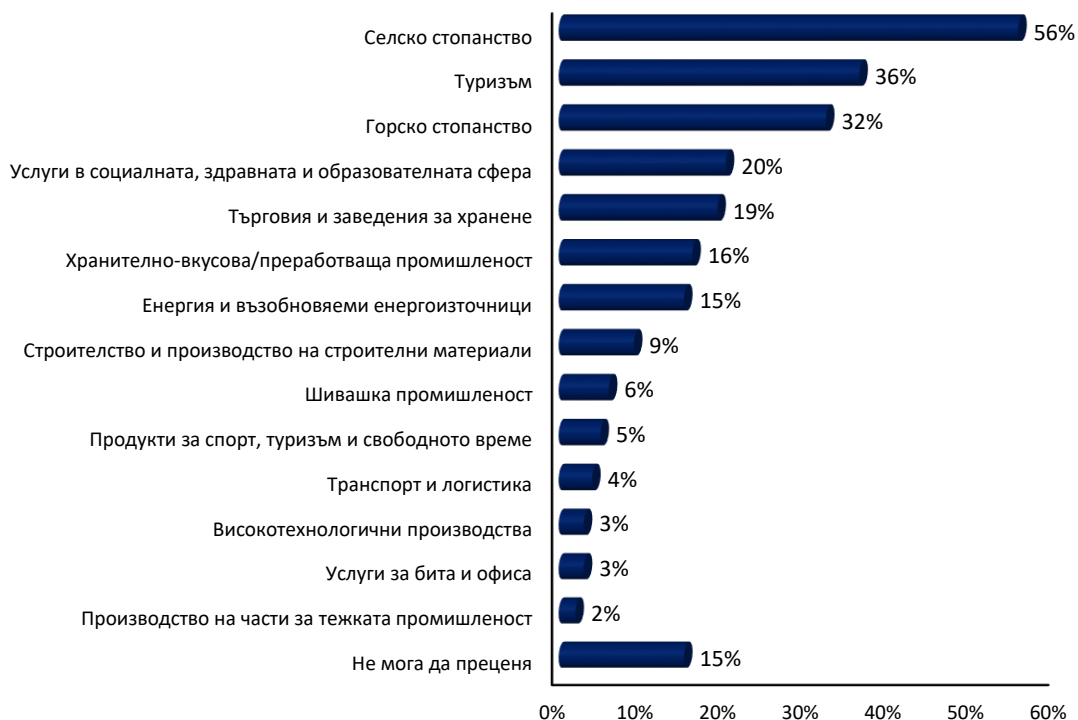
ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

вземат интегрирано в комплект, могат да постигнат един добър резултат осигуряващ устойчивото развитие на територията.

Кои трябва да бъдат приоритетните сектори в развитието на територията, може да се види от отговорите на следващия въпрос.

Кои според Вас трябва да бъдат приоритетните сектори за развитие на територията през следващия планов период?

Разбира се основния сектор е развитието на селското стопанство, следван от туризма и горското стопанство. След тях са поставени услугите в социалната, здравната и образователната сфера, търговията и заведенията за хранене и чак след това идва хранително-вкусовата/преработващата промишленост, което не ешелонира добра перспектива, тъй като много малко местни хора имат желание да затворят цикъла на производство и преработка на земеделската продукция. Този факт се вижда и от липсата на желаещи да кандидатстват пред СВОМР по мярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“. Традиционната за региона шивашка промишленост си остава най-предпочитаното промишлено производство, следвано от

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

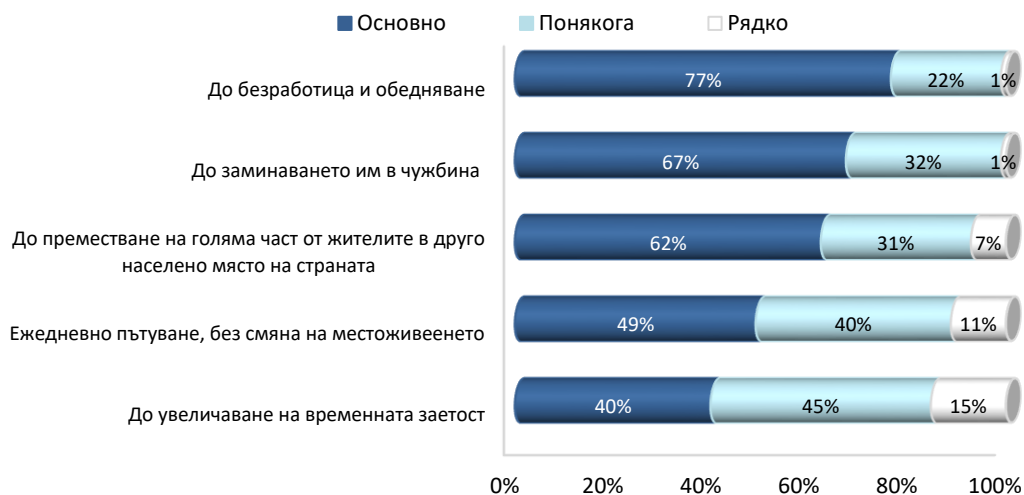
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

транспорта и логистиката с едва 4%. Високотехнологичните производства и услугите за бита и офиса, които могат да изведат местната промишленост на едно по-високо и конкурентно равнище са отбелязани с едва 3%. Тежката промишленост е посочена само от 2% от анкетираните. Въобще става ясно, че местната общност трудно вижда развитието на сериозна тежка промишленост на територията, а липсват и инвеститорски нагласи за инициране на подобни стъпки в тази посока. Това лишава и територията от създаването на нови работни места и нови възможности за интензивно развитие с висока принадлежна стойност, но осигурява чистота на региона, която може да се използва за други дейности. За това трябва да се обърне сериозно внимание на селското стопанство и на леката промишленост, като се стимулират иновациите и приложенията на нови технологии, които да подобрят производствената дейност и да осигурят необходимите иновативни решения в местната икономика.

Липсата на достатъчно работни места на територията до какви основни тенденции доведе според Вас?

Липсата на работни места води до ред неблагоприятни тенденции в развитието на територията. Какви са те може да се види от отговорите на горната диаграма. Основният резултат с 77% е високата безработица и обедняването на населението. Следва заминаването на голяма част от населението в чужбина с 67% или преместването в друго населено място с 62%, което неминуемо води до обезлюдяване на населените места.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

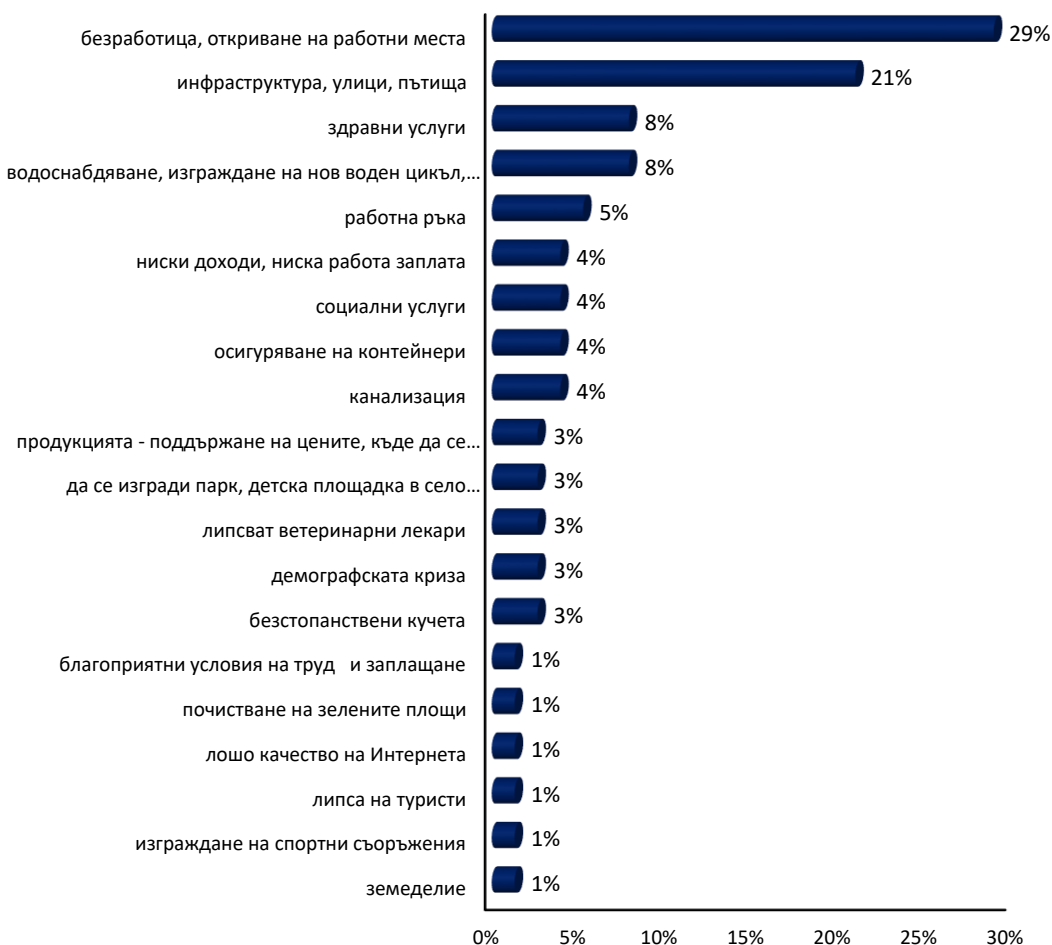
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Ежедневната трудова миграция е посочена с 49%, което говори, че това е една сравнително голяма социална група, която има нагласите на потенциални бъдещи мигранти. Увеличава се и временната заетост според 40% от анкетиранияте, но това не решава проблемите с безработицата, защото заетите продължават да бъдат без адекватно образование и квалификация. Необходимо е да се подкрепят и развиват в някаква степен и промишлените производства, за да се осигурят повече устойчиви работни места. Селското стопанство се механизира бързо и по тази причина броя на заетите бързо намалява. Тази неблагоприятна в много отношения среда създава и голям брой лични проблеми, които могат да се проследят от отговорите в следващата диаграма.

Вие лично какви конкретни проблеми имате?

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Високата безработица и липсата на нови работни места са основния проблем, който трябва да бъде взет под внимание при разработването на новата СВОМР. За целта трябва да се подкрепя създаването на нови производства, които да създават и нови работни места, да затварят производствения цикъл на земеделското производство и да обезпечават неговата преработка, за да се повишава принадлежната стойност.

От друга страна лошата пътна инфраструктура пречи на бизнеса и силно затруднява мобилността в ежедневието на хората. От отговорите става ясно, че, без обновяването на пътищата и уличната мрежа не може да се постигне удовлетвореност сред местното население.

Влошените здравни услуги затрудняват основно възрастните и болни хора, които трябва да пътуват до големите градове за да си осигурят необходимите здравни грижи. Това оскъпява услугите и затруднява придвижването им. Влошените здравни и социални услуги също мотивират местното население да напуска територията и да търси по-добра социално-икономическа среда с възможности за работа за бързо придвижване и с добри условия за предоставяне на адекватни и навременни здравни грижи.

Друг проблем е влошеното водоподаване и канализацията, ниските доходи и незадоволителните социални услуги. Те се допълват от лош интернет и липса или непочитуване на зелените площи. Всички изброени до тук лични проблеми създават определен дискомфорт особено сред младите хора и желание за напускане на територията и търсене на по-добри възможности. Това от своя страна води до намаляване на кадрите и особено на квалифицираните кадри. В този случай дори да се намери инвеститор, който да изгради някакво производство трудно могат да се намерят квалифицирани кадри на територията, които да заработят в него. От анализа се вижда, че всички проблеми са взаимозависими и затова те трябва да се решават комплексно, а не едностранчиво. Едновременно трябва да се развиват селскостопанските и производствените дейности, да се изгражда публичната инфраструктура, да се развиват услугите, културата и спорта. В противен случай недоволството няма да бъде преодоляно, обезлюдяването няма да

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

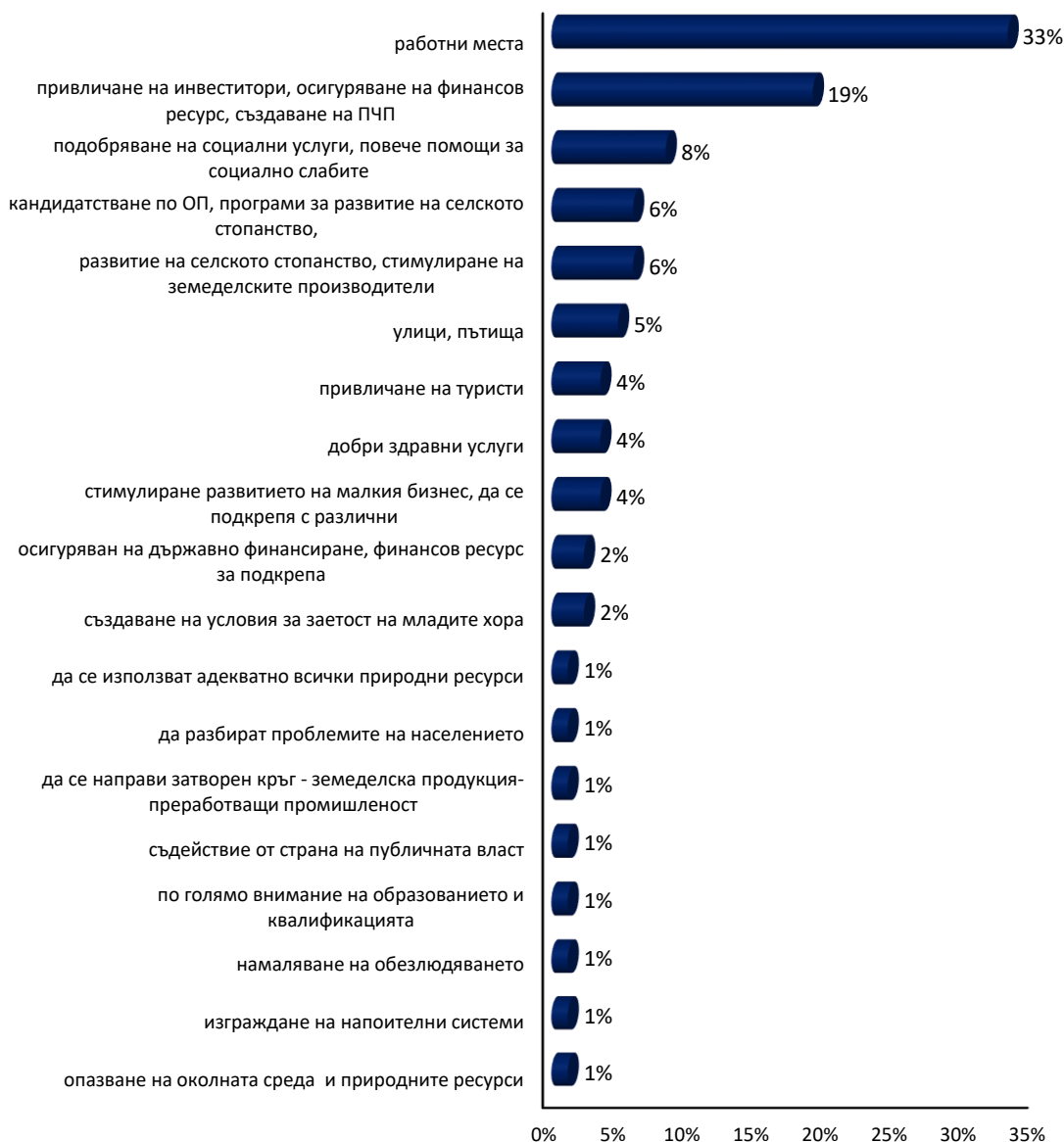
ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

намалее, тъй като проблемите в различните области не само ще останат нерешени, но и ще се задълбочат.

Какво трябва да направи местната общност в този случай за да се подпомогне решаването на проблемите? Това може да се проследи в отговорите на следващата диаграма.

Какво според Вас трябва да се направи от страна на местната общност, за да се подобри социално-икономическата среда на територията на МИГ?

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

На първо място с 33% трябва да се създадат нови работни места. Разбира се това може да стане преди всичко, чрез привличане на инвеститори и осигуряването на финансов ресурс. Това смятат 19% от анкетираните. Тъй като привличането на външни инвеститори е доста труден процес намирането на финансов ресурс, който да подкрепи местните предприемачи е по-лесен и по-изпълним вариант, който може да се приложи. Това може да се осигури при разработването на новата СВОМР.

Разбира се големия брой възрастно население се нуждае от сериозни социални и здравни грижи, които трябва да се разширят, като се увеличат и социалните грижи. Новата СВОМР трябва да стимулира приоритетно и селскостопанското производство, като се търсят ефективни начини да се стимулират земеделските производители, за да няма отлив и от този сектор, който е приоритетен за територията.

Достъпът до територията трябва да бъде подобрен, като се обнови пътната инфраструктура, за да може да се осигурява нужната мобилност изисквана от бизнес дейностите и от начина на живот на местното население.

Трябва да се обединят всички заинтересовани страни в усилията им за привличане на туристи на територията. Трябва да се осигури адекватната подкрепа от страна на двете общини в тази посока, за да се постигне по-висока ефективност и ефикасност.

Трябва да се разгърнат всички възможности за подобряване на здравните грижи, което е доста сериозен проблем за територията предвид ограничения брой медицински кадри, не само в региона, но и в страната като цяло. Затова не трябва да се пренебрегва нито една възможност в тази сфера, а да се осигуряват всички благоприятни условия за подобряване на здравните грижи.

Трябва да се стимулира по всякакъв начин бизнеса и да се търсят възможности за задържане на младите хора на територията, като се обърне сериозно внимание на образованието и квалификацията. Не бива да се пренебрегва и околната среда и опазване на биоразнообразието. Това са все налични места ресурси, които трябва да се познават и използват в максимална степен при разработването на СВОМР.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

V. Изводи и препоръки

Териториално фокусираните интервенции адресират проблеми и предизвикателства, като: липсата на привлекателни възможности за заетост, недостиг на умения, интегрирано придобиване на основни професионални умения, определяне на пътища и мерки за повишаване на уменията на нискоквалифицираните възрастни, на работниците, вкл. и на възрастни в неравностойно социално-икономическо положение, недостатъчни инвестиции за свързаност и основни услуги, значителен отлив на млади хора, липсата на съвременна екологична и пътна инфраструктура, изменението на климата и др. При планирането трябва да се цели да бъдат подпомогнати заетостта и растежа в различните населени места, като се запази и подобри качеството на околната среда и адаптацията към настъпилите неблагоприятни климатични изменения, инвестиции в инфраструктура и подобър достъп до публични услуги, здравното и социалното обслужване, професионалното обучение, качествено образование, цифровата свързаност и т.н. Важно е да се определят и интервенциите в областта на биологичното земеделие, кръговата икономика и екотуризма, които могат да предложат добър потенциал за растеж и заетост в селския район какъвто е този на МИГ Стамболово-Кърджали 54.

С оглед увеличаването на риска от природни бедствия вследствие на климатичните промени, трябва да се установи силен координационен механизъм с функции по надзор, контрол и управление на риска от бедствия, включително наводнения, свлачища и пожари. Акцент на политиката трябва да има при изпълнението на мерки, ориентирани към превенция и защита от наводнения, в т.ч. за изграждане и поддържане на зелена инфраструктура и в комбинация със сива инфраструктура. Необходимо е да се предвидят действия в посока намаляване на възможните негативни последици от климатичните промени, чрез създаване и управление на защитни горски пояси срещу наводнения и ерозия, инфраструктурни мерки, допринасящи за управлението на рисковете от свлачищни, ерозионни и абразионни процеси и др.

Специфичен фокус на политиката трябва да остане изграждането и/или рехабилитацията на техническата инфраструктура в локациите, които все още не успяват да предложат на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

местното население качествени условия за живот. Трябва да бъдат концентрирани усилия и за повишаване на ефективността на ползване на водите чрез реконструкция и модернизация на амортизираната водопроводна и изграждането на канализационна мрежа. Не трябва да се пренебрегват дейностите по управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води, при подобряване на технологиите на пречистване. В експлоатация трябва да се включат изградените, но неработещи ПОСВ на територията на община Стамболово.

Политиката в сферата на образованието и обучението трябва да бъде ориентирана към повишаване на обхвата и качеството на образованието и обучението с акцент върху придобиване на аналитични умения и развиване на креативна мисъл, увеличавайки способностите на хората за своевременна адаптация към технологичната трансформация и произтичащите промени в пазара на труда.

Трябва да продължи устойчивото прилагането на политики за обхващане и включване на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование и за намаляването на дела на преждевременно напусналите училище. В тази връзка, приоритет трябва да имат интегрираните политики за осигуряване правото на всяко дете на качествено образование и за превенция на отпадането от училище, с фокус върху децата и учениците от уязвимите групи. Те трябва да бъдат прилагани ведно с политиките и мерките, насочени към нарастване на дела на завършилите средно образование и насърчаване на участието на младите хора във формално и неформално образование и обучение. По-високото образование на младите хора е предпоставка за по-активното им участие в различните форми и начини за учене през целия живот и за подобряване на образователната структура на населението.

Трябва да се засилва фокуса върху усвояване на ключовите компетентности за учене през целия живот (включително цифрови, езикови, социални) от ранна възраст и същевременно с това – към формиране на ценности. Важни акценти в тази връзка трябва да се отделя на придобиването на функционална грамотност, на релевантни (интер)дисциплинарни и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

практически ориентирани знания и умения, така и развиването на творческото и критично мислене, на отговорност и умения за решаване на проблеми, на гражданска ангажираност.

Значими усилия трябва да бъдат съсредоточени върху повишаването приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация. В тази връзка, ключово значение трябва да има разширяването обхвата на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво.

Увеличаването на съгласуваността между потребностите на бизнеса и местната общност, от една страна, и програмите за обучение от друга, трябва да стане ключов аспект на местната политика за да се осигури необходимия обем квалифицирана работна ръка. Така ще се стимулира по-тесното сътрудничество и комуникацията между частния и публичния сектор в рамките на учебния процес и в развойните дейности.

Трябва да бъде изградена система от стимули и ефективни механизми за повишаване на квалификацията на населението, (вкл. и на възрастното население), която да позволи повторната интеграция на пазара на труда на безработни, включително структурно безработни, дълготрайно безработни и икономически неактивни нискоквалифицирани работници. Повишаването на уменията им и включването им в заетост трябва да способства повишаването на производителността на труда, като същевременно се изиграе и ролята на инструмент за социално включване.

За да се изпълнят приоритетите на новия програмен период политиката в областта на интелигентната индустрия трябва да стимулира процеса на цифровизация на реалната икономика. За това трябва да се създадат предпоставки за модернизиране и автоматизиране на местните предприятия, които да се включват като критерии за подбор в СВОМР.

Местната политика трябва да бъде насочена и към стимулирана подкрепа водеща до повишаване на специализацията в продукти и отрасли, характеризиращи се с висока

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

технологична и НИРД интензивност, което ще позволи в региона да се създават продукти с висока добавена стойност.

Особено важно е да се стимулира разработването и въвеждането на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, целящи повишаване на ресурсната ефективност на икономиката, както и подпомагането и внедряването на иновации, адресирани към високата въглеродоинтензивност на икономиката.

При осъществяване на политиката в областта на интелигентната индустрия трябва да се прилагат финансови инструменти, като се цели разширяване на техния обхват и достигането до възможно най-голям брой потенциални бенефициенти. Акцент на местната политика трябва да продължи да бъде финансирането на малките и средни предприятия, както и на иновативни нововъзникващи предприятия, насочени към разработването, внедряването в производство и трайната пазарна реализация на иновации.

Друг приоритет трябва да бъде развитието на интелигентен, устойчив и диверсифициран сектор на селското стопанство, който да гарантира продоволствената сигурност на населението. Интервенциите в сектора на селското стопанство трябва да запазят фокуса си върху подобряването на конкурентоспособността, включително чрез поставянето на по-голям акцент върху научните изследвания, технологиите и цифровизацията, както и развитието на веригата за създаване на стойност. В допълнение усилията трябва да се насочват и към смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптацията към него, насърчаването на устойчиво развитие и ефективно управление на природните ресурси като вода, почва и въздух, защитата на биологичното разнообразие, подобряването на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта.

Приоритетни трябва да останат инвестициите в производството на плодове, зеленчуци, както и в животновъдството и биологичното производство, в които регионът има традиции и потенциал за развитие. Секторните интервенции трябва да бъдат насочени и към пчеларството и лозаро-винарския сектор. Значителният потенциал за развитието на биологичното производство в региона трябва да бъде оползотворен, освен чрез възможностите за финансиране в рамките на ОСП, така и чрез структурирането на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

финансови инструменти, които да подобрят достъпа на земеделските производители до финансов ресурс, който да им позволи да инвестират в развитието на биологично земеделие. Това от своя страна ще доведе както до устойчиво използване на наличните ресурси, така и до стабилизиране на доходите на земеделските производители на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54.

В следващия програмен период приоритетно инвестициите трябва да бъдат насочени за подобряване на физическото състояние и функционалността на разрушената хидромелиоративна инфраструктура, включваща инженерни системи, свързани с напояване, отводняване и защита от вредното въздействие на водите. Целта е да бъде възстановен в значителна степен процентът на използваемост на напоителните системи, което ще позволи повишаване на конкурентоспособността на сектора.

Ключово за развитието на селското стопанство в бъдещия период ще бъде и навлизането на цифровите технологии. МИГ Стамболово-Кърджали 54 ще трябва да стимулира инвестициите за модернизация и въвеждане на нови технологии за прецизно земеделие, които са от съществено значение за подобряването на ефективността на производството в сектора и за повишаване на неговия потенциал за по-екологично и с по-малко ресурси производство на храни, както и за развитие на веригата за създаване на стойност. В допълнение усилията трябва да бъдат насочени към повишаване на информираността на земеделските стопани по отношение на същността и ползите от биоикономиката, използването на цифровите технологии, както и придобиването и подобряването на уменията на земеделските стопани, по отношение въвеждане на нови технологии и практики в стопанството, в т.ч. и цифровите.

Особено важно в тази насока е и устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план. В контекста на усилията за по-оптимално използване на ресурсите, както и за осигуряване на продоволствената сигурност на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

населението, ще продължат усилията за развитието на устойчиво и диверсифицирано селско стопанство.

Важно изискване е повишаването на ресурсната – и в частност енергийната – производителност, при следване на принципите на кръговата икономика и стимулиране внедряването на нисковъглеродни, ресурсно ефективни и безотпадни технологии. Фокусът трябва да бъде поставен върху преминаването от депониране към предотвратяване, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на голямата част от формираните отпадъци в индустриалните процеси и бита. Тяхното рационално и отговорно използване трябва да бъде основна предпоставка за подобряването на околната среда и за постигането на устойчив ръст на местната икономика. За целта е особено важно вниманието да се съсредоточи върху трансформирането на линейната икономика на региона в кръгова. Трябва да се стимулира предприемането на действия повишаващи нормата на кръговото (вторично) използване на материалите в икономиката. За да се постигнат по-добри резултати трябва да бъде стимулирано въвеждането на нисковъглеродни, ресурсно ефективни и безотпадни технологии. Внедряването на екоиновационните дейности, включително нови екологични продукти и технологии, трябва да заема важно място при подкрепата на производствените фирми. Едновременно с това, трябва да бъдат положени усилия стимулиращи създаването на нови работни места в областта на екологосъобразната и синята икономика. Ниската ресурсна ефективност трябва да бъде адресирана и чрез действия за редуциране на количествата отпадъци, генерирани в процеса на производството.

Трябва да бъдат предприети мерки за подобряване на енергоспестяването в производството, преобразуването и преноса на енергия, като ще бъдат въведени икономически критерии за по-голяма енергийна ефективност на енергийните компании и на потребителите. Трябва да се насърчава подпомагането на инвестициите в енергоефективно оборудване и строителство и създаването на предпоставки за разпространението и ефективното управление на микромрежи за възобновяема енергия.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

С оглед предизвикателствата, произтичащи от измененията на климата, както и поради необходимостта от намаляване на зависимостта от внос на енергийни източници, трябва да се насърчава нарастването на дела на енергията от възобновяеми източници.

При управлението на отпадъците трябва да бъде увеличен делът на компостираните био отпадъци и рециклираните битови, производствени и строителни отпадъци за сметка на тяхното изгаряне и депониране. Трябва да се подкрепят мерки подобряващи достъпа на гражданите и бизнеса до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци, като се надграждат и разширяват съществуващите изисквания. Трябва да се осигури предоставянето на финансови стимули за подпомагане на разделното събиране на отпадъци, както и за употребата на рециклирани суровини. За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци трябва да бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на биоотпадъците и отпадъците от текстил. Ограничаването на депонирането трябва да разшири режимите на разширена отговорност на производителите по отношение на масово разпространените отпадъци с фокус върху повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на многократната им употреба. Същевременно трябва да продължи почистването на нерегламентирани сметища на територията на двете общини и да се стимулират мерките предотвратяващи незаконното изхвърляне на отпадъци и произтичащото от това замърсяване.

За постигане на преход към ресурсно ефективна, кръгова и нисковъглеродна икономика трябва да се разшири прилагането на финансови инструменти, които ще мобилизират финансиране от частния сектор за инвестиционни решения, които се нуждаят от подкрепа в дългосрочна перспектива.

Основна цел на политиката в областта на опазването на околната среда трябва да бъде подобряване качеството на атмосферния въздух и в частност - намаляване на концентрацията на фини прахови частици (ФПЧ), въпреки че региона е със сравнително чист въздух, но в района на Кърджали има известна опасност от ФПЧ. Специален фокус

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

на политиката трябва да остане и опазването и поддържането на богатото биологично и ландшафтно разнообразие на територията.

Осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на двете общини и региона е подобряването на транспортната и цифровата свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал. Основната цел на политиката трябва да бъде осигуряването на по-добра свързаност между и достъпност на населените места на територията. Усилията за подобряване на съществуващата инфраструктура за железопътен и автомобилен транспорт, ще доведат до подобряване на условията за бизнес и търговия, като същевременно способстват и за постигането на по-високо ниво на безопасност в местната транспортна система.

Основен фокус на политиката трябва да бъде изграждането на модерна и сигурна цифрова инфраструктура, като основа за предлагане на повече услуги чрез цифрово управление и сътрудничество. Усилията трябва да бъдат насочени към осигуряване на условия за цялостната цифровизация на икономиката. Цифровата свързаност е важен фактор не само за конкурентоспособността на предприятията, но и за подпомагане на социалното приобщаване и за развитието и използването на услугите на електронното управление. За развитието на ИКТ трябва да бъде осигурена необходимата цифрова инфраструктура, като платформа за предоставяне на разнообразни електронни услуги. Мерките в тази област трябва да са концентрирани в подобряване на достъпа до високоскоростен интернет в по-слабо населените места и неговото активно използване от населението и бизнеса, както и в развитието на високоскоростния мобилен интернет в региона.

Справедливостта за всички трябва да е фокусирана върху изграждането на ефективни и отговорни общини, публични институции и местни структури, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите. Усилията за повишаване на качеството, ефективността и справедливостта на правната и регулаторна рамка трябва да способстват както за подобряването на бизнес климата и инвестиционната среда, така и за качеството на живот на гражданите. Същевременно, специалният акцент на политиката върху групите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

и индивидите в неравностойно положение трябва да позволи постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички социални групи.

Друг основен фокус трябва да бъде намаляването на административната тежест и повишаването на качеството на предоставяните услуги. В тази връзка трябва да бъдат предприети мерки за въвеждането на комплексни административни услуги и услуги от типа епизоди от живота или бизнеса, целящи намаляване на времето, разходите и броя на взаимодействията с администрацията от гледна точка на потребителите. Трябва да се разширят каналите, по които гражданите и бизнеса могат да получават административно обслужване в съответствие с техните потребности. Основна роля трябва да има цифровизацията на административните услуги и въвеждането на модел за напълно интернет-базирано подаване и приемане на заявления, като се минимизират контактните точки за тези дейности. Трябва да се разширят възможностите за взаимодействие и комуникация между гражданите и бизнеса от една страна и администрацията от друга, както в процеса по разработване и дизайн на услугите, така и при тяхното предоставяне и мониторинг.

Основната цел на приоритета за социално включване е намаляване на социалните неравенства и активното социално приобщаване на уязвимите групи, чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги и преодоляване на тежките материални лишения и лошите жилищни условия.

Осигуряването на предпоставки за включване в заетост трябва да остане основен инструмент на политиката за социално приобщаване на уязвимите групи. Чрез активни мерки на пазара на труда трябва да бъдат пренасочвани съществуващите трудови резерви в икономиката, които са извън заетост – нискообразованите лица и тези без квалификация, младежите, хората с увреждания, хората в предпенсионна възраст, както и структурно безработните. Специален акцент трябва да бъде поставен върху реализацията на пазара на труда на младите хора, продължително безработните и ромите, чрез подкрепа за бърз

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

преход от училище и безработица към работа и успешно включване в активен икономически живот, в т.ч. чрез стажове, чиракуване, професионално, неформално и самостоятелно обучение и придобиване на умения. В стремеж за увеличаване на нивото на икономическа активност и заетостта на хората със затруднена мобилност или живеещи в периферните населени места на МИГ Стамболово-Кърджали 54 трябва да бъдат насърчавани иновативните практики, самостоятелната заетост и мобилност, както и стартирането на самостоятелна стопанска дейност и предприемачеството, като един успешен начин за разкриване на устойчиви и качествени работни места и възможности за повишаване на икономическата активност и заетостта в промишлеността и селското стопанство. В условия на ниски и намаляващи нива на демографско заместване трябва да продължи реализацията на интервенции за повишаване пригодността за заетост и адаптивността на по-възрастните с цел по-дългото оставане на пазара на труда. Трябва да се подкрепят мерки за насърчаване на икономическата диверсификация, за създаване на работни места в сектори с висока добавена стойност и преход към нисковъглеродна икономика, и за развитие на алтернативна заетост, като форма на подкрепа на индивидуалното и социално предприемачество. Предмет на целенасочена подкрепа трябва да останат инициативи и мерки за улесняване на достъпа до работа, подобряване условията на труд и качеството на работните места и съчетаване на семейния и професионалния живот.

Политиката, насочена към възрастните хора, трябва да цели подобряване на достъпа им до интегрирани социални и здравни услуги, чрез осигуряването на по-широка подкрепа в домашна среда и в общността за възрастните хора, зависими от грижа, както и повишаване на ефективността на системата за дългосрочна грижа. Грижата за деца и възрастни хора също трябва да бъде обект на целенасочени усилия, както и предоставяне на услуги в домашна среда, в специализирана среда, услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Политиката за правата на хората с увреждания трябва да бъде насочена към очертаване на присъщия хоризонтален характер във връзка с всички секторни политики, които следва да бъдат ангажирани при оказване на подкрепа за хората с увреждания. Трябва да се прилага индивидуален подход, при съобразяване и изпълнение на изискванията на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН, с оглед насърчаване, защита и гарантиране на пълноценното и равноправно упражняване на правата и свободите на хората с увреждания на територията на МИГ и създаването на условия за социалното им приобщаване в общността. Трябва да се подкрепят мерки предоставящи необходимата и адекватна социално-икономическа подкрепа.

Основен фокус трябва да се поставя върху подобряването на здравния статус на населението, като ключов детерминант на качеството на живот, но също и като необходимо условие за включването му в заетост и социална активност. Трябва да се работи за подобряване на здравните характеристики на населението и следователно повишаване на качеството на човешкия капитал на територията на МИГ. Акцент на политиката трябва да бъде осигуряването на равен достъп за всички до качествени здравни услуги. С цел намаляване на преждевременната и предотвратимата смъртност трябва да бъдат търсени начини и средства за повишаване на ефективността на усилията за засилване на здравната промоция и превенция, включително за повишаването на здравната култура

Усилията в областта на спорта и обновяването на спортната инфраструктура трябва да бъдат насочени основно към повишаване на физическата активност и участието в спортни дейности на населението със специален фокус върху учащите се. С цел подпомагане на организирания масов спорт за населението трябва да продължи изграждането и обновяването на дребномащабна спортна инфраструктура и специализирани площадки по места, което ще адресира идентифицираното предизвикателство с наличието на ограничен достъп до такава инфраструктура. Същевременно трябва да бъдат положени усилия в посока дефиниране на цялостна и последователна политика, позволяваща поддържането и експлоатацията на изградената през последните години спортна инфраструктура, като ще

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

бъдат търсени и механизми за стимулиране на по-широкото ѝ използване от местното население.

Политиката в областта на спорта за учащите трябва да бъде насочена към предоставянето на адекватни условия за провеждане на учебни занятия по физическо възпитание и спорт чрез целенасочени интервенции за обновяване на физкултурните салони и друга училищна спортна инфраструктура. Това ще позволи оптимизиране на двигателния режим на подрастващите и ще създаде нагласа у тях за здравословен начин на живот и мотивация за занимания със спорт и изява.

Трябва да се развива и опазва културата, културното наследство и туризма и да се оползотворява потенциала му като инструмент за социално сближаване, стимулиране на творческата и иновативна мисъл, както и за генериране на икономически ползи. Политиката в областта на културата трябва да се фокусира върху ролята на културата и свързаните с нея творчески структури като фактор за идентичност и сближаване, за създаването на сплотени и приобщаващи общества, за подобряване на качеството на живот на отделния гражданин и стимулиране на творческото и иновативното мислене. Трябва да се подкрепят дейности на местни културни събития, включително читалища, библиотеки, музеи, галерии и др., при използване на достиженията на модерните (цифрови) технологии за повишаване на достъпността на създавания културен продукт. Същевременно, трябва да се търсят начини за оптимизация на механизмите за финансиране на културните дейности и институции с цел включване на частния и независим творчески сектор, балансиране на социалните ползи и икономическата целесъобразност, както и засилване на стратегическото и пространствено планиране.

Трябва да продължат усилията за насърчаване на културното многообразие и за съхранение и оползотворяване на богатото културно наследство като ресурс за устойчиво развитие на двете общини и територията като цяло. Трябва да бъдат предприети мерки за неговото популяризиране, в регионален, национален и международен план, включително чрез обмен на информация и въвеждане на добри практики. В допълнение трябва да бъдат предприети действия в посока изграждане на необходимата материална и техническа

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

инфраструктура за създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности, включително за управление на културното наследство. С цел превръщането на местните библиотеки и читалища във фактор за междуобщинско развитие, трябва да бъде продължен процеса на тяхното модернизиране за опазването и представянето на културното наследство в региона. За осъществяване на дейностите и мерките, свързани с културата и културното наследство трябва да се прилага интегриран подход и взаимодействие с мерки обслужващи други сектори.

Политиката в областта на туризма трябва да е насочена основно към устойчиво развитие и промотиране на туристически продукти с по-висока добавена стойност, към намаляване на сезонността в сектора, както и към диверсификация на туристическия продукт. Трябва да бъдат положени допълнителни усилия за подкрепа на развитието на продукти във фаза на растеж, като здравния, фестивално-събитийния, екологичния и спортния туризъм, както и в други специализирани и дефицитни продукти, в които населените места на територията имат потенциал. Развитието на продукти, които са във фаза на въвеждане, като културно-познавателния, религиозния и винено-кулинарния туризъм, също трябва да бъдат насърчавани приоритетно. Популяризирането на туристическите продукти в Източните Родопи трябва да бъдат осъществявани посредством рекламни кампании с фокус върху техните уникални качества. В резултат на това трябва да бъдат създадени предпоставки за оползотворяване в максимална степен на богатите културни, исторически и природни дадености намиращи се на територията на МИГ.

Паралелно с осъществяваните интервенции, напредъкът в изпълнението на другите приоритети, например повишаването на свързаността и достъпността на районите, подобряването на качествата на техническата и екологична инфраструктура и т.н., ще способства изпълнението на целите на местната политика. Специални усилия трябва да бъдат положени и за повишаване на сигурността на обществените пространства, както и за намаляване на замърсяването на природата, адресирайки някои от основните проблеми, намаляващи атрактивността на региона като туристическа дестинация.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

VI. Заключение

Теорията за развитието в общностите е насочена не само към ефективното разпределение на ресурсите, които съществуват на една определена територия или регион, но и за описанието на механизмите, необходими за постигане на бързи подобрения в набирането на нови и оползотворяването на съществуващите местни ресурси.

ВОМР се явява в повечето случаи гостоприемната структура, която обединява и насочва усилията на местната общност в перспективните насоки, предоставя набор от основни характеристики и възможности в полза на конкретното общество. Тези фактори могат да бъдат идентифицирани като: Социално-икономически профил на територията; Насърчаване участието и активното включване на гражданите в местната общност; Събиране на информация отразяваща местните процеси и тенденции; Създаване на надобщински механизъм за насърчаване на местното социално-икономическо развитие; Ефективно управление на наличните местни ресурси; Обединяване възможностите на финансовите механизми за финансиране на планираните дейности; Установяване на контакти и координация с различните нива на управление за оптимизиране развитието на съответната територия.

Потенциалите, които благоприятстват местното развитие на територията на един МИГ се определят от:

- Разработването на профила на територията и оптимизиране на проектирането на бъдещите приоритети и тенденции, които да се включат в новата СВОМР;
- Идентифициране и използване на местният потенциал, генериран от човешкия капитал и от социално-икономическата среда на територията;
- Участието на местната общност в идентифицирането на проблемите и регистрирането на проектите, планирани да се реализират в бъдеще;
- Изграждането на местни устойчиви партньорства и успешното мониториране на СВОМР от страна на местната общност;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Основните пречки стоящи пред развитието на местното развитие реализиращо се посредством BOMP се откриват в:

- Недостатъчната всеобхватност на СВOMP и тромавите процеси на оценка и стартиране на проектите финансирани от стратегията;
- Ограничени проектни знания сред местните хора, необходими за разработването на проектите;
- Липата на достатъчно финансов ресурс с който да се префинансират проектните дейности;
- Недостатъчно обучени потенциални бенефициенти по отношение работата в ИСУН и управлението на проектите.

МИГ Стамболово-Кърджали 54 има опит в определянето на приоритетите, разпределението на ресурсите и регулаторните механизми, които да съответстват на стратегическите линии на приложение на BOMP и подхода Лидер. В тази глобална логика конкретните ситуации на местния контекст по отношение на решаването на проблемите и разпределението на ресурсите не са непременно съвпадащи. Възможностите за възползване от мерките залегнали в СВOMP съществуват за цялата територия на МИГ и за голяма част от социалните групи и заинтересованите страни. Това позволява на МИГ със своите действия да подпомагат дългосрочно местното развитие, тъй като МИГ насърчава развитието на различни местни инициативи, които са подкрепени от местната общност и съдържат различните аспекти на социално-икономическо развитие. Тези резултати се определят на база на регистрираните социално-икономическите нужди и стремежи на местната общност, като по този начин могат да се решат и нейните културни и екологични проблеми.

Анализът на резултатите допринесе за постигане на основната и на специфичните цели на проучването:

- Популяризира се предстоящото стратегическо планиране от страна на МИГ, като при провеждане на анкетирането се обясняваха различията между многофондовата

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

и еднофондовата стратегия. Това е специфичен въпрос, който не се разбира напълно от потенциалните бенефициенти.

- Обогасти се профила на територията и се събра актуална информация, която ще се използва за обогатяване на анализа, необходим за разработването на новата СВОМР.
- Очертаха се общите социо-демографски и икономически проблеми и най-вече се представи общественото мнение на населението живеещо на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54, като се описа основната проблематика и предпочитаните тенденции в местното развитие;
- Анализираха се факторите, които създават рискове пред различните индивиди/общности/ групи по отношение на тяхната социално-икономическа интеграция и социалната им включеност. От събраната информация стана ясно, че за възрастното население здравните и социални грижи са недостатъчни и това поражда известно напрежение в тази социална група. Докато етническите проблеми стоят на един по-заден план и етническото включване се решава в по-голяма степен. По-съществени проблеми се регистрират в познанията по български език не само сред подрастващите, но и сред възрастното население;
- Оценени са възможностите на наличните ресурси, както за подкрепа на заинтересованите страни, чрез създаване на предпоставки за развитие на територията, за набелязване на мерки за преодоляване на създадените проблеми, така и за превенция на риска водещ до предизвикване на нови проблеми.

С други думи изпълнени са целите и задачите на проведеното социологическо изследване, чиито резултати ще се използват за подобряване работата на МИГ Стамболово-Кърджали 54 през настоящия програмен период и планирането на неговата дейност през следващия планов период.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

Приложение 1 Анкетна карта

Анкетна карта

Уважаеми граждани,

МИГ Стамболово-Кърджали 54 провежда социологическо проучване на тема: „Основни проблеми и потребности на местната общност живееща на територията на МИГ Стамболово-Кърджали 54“.

Основната цел на проучването е да се регистрират проблемите и интересите на местната общност, да се систематизират и да се изведат препоръките, които предлагат решения за подобряване на социално-икономическата среда на територията на МИГ. Регистрирането на проблемите и потребностите е особено важно за МИГ и за организацията на неговата бъдеща работа особено през бъдещия програмен период.

Обръщаме се към Вас с молба да се включите активно в проучването, за да се гарантира неговото качество и ефективност. Моля за целта да попълните настоящата анкетна карта. На въпросите се отговаря като се загради номера на вашия/вашиите отговор/и или се запише в свободен текст отговора Ви.

Благодарим Ви за отделеното време!

1. Има ли според Вас нови възможности за развитие на територията посредством прилагането на Стратегията за ВОМР през настоящия планов период? (Моля да посочите до 3 отговора)

1. Да, има нови възможности за кандидатстване по различните мерки от СВОМР
2. Да, има възможности, но те са ограничени
3. Да, има възможности, но изискванията са големи
4. Да, има възможности, но нещата се бавят твърде много
5. Да, има възможности, но липсва финансов ресурс за предварително финансиране на проектите
6. Обикновените хора нямат шанс
7. Не мога да преценя

2. Какви възможности предлага МИГ за развитие на територията? (Моля да посочите до 3 отговора)

1. В обновяване на публичната инфраструктура
2. В развитието на земеделските стопанства
3. В развитието на неземеделските дейности /производства и услуги/
4. В развитието на туристическата инфраструктура и услуги

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

5. В развитие на образователната инфраструктура и интеграцията в училищата
6. Подобряване на спортната инфраструктура
7. В развитието на културата и културните прояви
8. В развитието на социалните дейности
9. В опазване на природата и биоразнообразието
10. В прилагането на партньорства на местно равнище
11. В заетостта
12. Има възможности, но те не се използват ефективно
13. Друго (моля посочете какво)
14. Не мога да преценя
15. Не предлага възможности – това вместо филтъра преди въпроса

3. В кои насоки според Вас се регистрира задълбочаване на проблемите на територията на МИГ? (Моля да посочите до 3 отговора)

1. Инфраструктурата е стара и амортизирана
2. Социалните дейности се влошават
3. Културните инициативи намаляват
4. Влошават се здравните услуги
5. Влошава се качеството на образованието
6. Амортизация на спортната инфраструктура
7. Увеличава се безработицата
8. Лоша е бизнес средата
9. Задълбочават се проблемите в туризма
10. Влошава се качеството на услугите
11. Замърсява се околната среда
12. Влошава се качеството на човешкия ресурс
13. Липсват квалифицирани кадри
14. Възникват проблеми със социалната интеграция на етническите малцинства
15. Друго (моля посочете какво)
16. Не мога да преценя
17. Няма сериозни проблеми

4. Според Вас трябва ли МИГ и през следващия период да се финансира многофондово, т.е. да се включва комбинация от няколко фонда?

1. Да, защото се създават много повече възможности за местното население
2. Да, защото ще се подобрят комплексно условията и качеството на живот
3. Не, защото се финансират неефективни дейности
4. Не, защото липсва достатъчно местен капацитет за кандидатстване
5. Не, защото това са второстепенни проблеми за територията
6. Не мога да преценя

5. Далите положителен отговор, моля да формулират своите предложения за това кои други програми освен Стратегическия план за развитие на земеделието и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

селските райони за периода 2021 - 2027 г. да влязат в Стратегията?¹⁰ (Това е ПРСР 2014-2020г. през новия програмен период).

.....
.....
.....

6. На кои според Вас трябва да бъдат основните приоритети в бъдещото развитие на територията на МИГ на които да се обърне по-сериозно внимание? (Моля да посочите до 3 отговора)

1. Подобряване на техническата и транспортната инфраструктура, включително улична и тротоарна мрежа, алеи, осветление и др.
2. Подобряване средата на живот – зелени площи, места за обществен отход, велоалеи, спортни съоръжения и площадки, елементи на градския дизайн и др.
3. Подкрепа на икономическо развитие и стимули за бизнеса
4. Развитие на земеделските стопанства
5. Опазване и възстановяване на културно-историческото наследство
6. Развитие на туризма
7. Опазване на околната среда (облагородяване на зелени площи, ВиК и пречистване на води, въздух, управление на отпадъци, биоразнообразие и др.)
8. Осъществяване на социалната интеграция на хората в неравностойно положение
9. Осъществяване на етническа интеграция и създаване на равни възможности
10. Подобряване на производствената инфраструктура, включително въвеждане на мерки за енергийна ефективност
11. Благоустройство на обекти на общественото обслужване за по-добър достъп до основните услуги
12. Създаване на инфраструктура за съвременни културни прояви и развлечения
13. Подобряване на здравните и социалните услуги
14. Друго (моля посочете какво)
15. Не мога да преценя

7. Кои са трите най-важни проблема на територията на МИГ, които трябва да бъдат решени през новия програмен период?

Първи проблем:.....
Втори проблем:
Трети проблем:

¹⁰ Подходът ВОМР може да се разшири и подкрепи от четири фонда (ЕЗФРСР, ЕФМДР, ЕФРР и ЕСФ). Прилага се чрез финансиране от един-единствен фонд /ЕЗФРСР/ или от всяка комбинация от четирите фонда, което осигурява възможности за съгласувана подкрепа за местната стратегия на територията на община Стамболово и 54 села от община Кърджали.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

8. Решението на кой проблем във Вашето населено място налага да се вземат спешни мерки?

.....
.....

9. Има ли сериозни проблеми или инициативи, които да се отнасят за територията и на двете общини? (Определете проблемите и посочете имената на конкретните населени места)

.....
.....
.....
.....

10. Какви мерки според Вас трябва да се предприемат за подобряване на жизнената среда? (Моля отговорете на всеки ред като оградите съответната цифра)

№	Отговор	Налагат се	Не се налагат	Не мога да преценя
1.	Да се подобри водоснабдителната и канализационната инфраструктура	1	2	3
2.	Да се подобри електропреносната мрежа и уличното осветление	1	2	3
3.	Да се подобри пътната инфраструктура и уличната мрежа	1	2	3
4.	Да се подобри спортната инфраструктура	1	2	3
5.	Да се увеличат зелените площи и детските площадки	1	2	3
6.	Да се оформят зони отредени за промишлено развитие	1	2	3
7.	Да се изгради и обнови инфраструктурата около промишлените предприятия	1	2	3
8.	Да се подкрепя с различни мерки местния бизнес и инвеститорите на територията	1	2	3
9.	Да се стимулира развитието на туризма, чрез подкрепа на културните дейности и предоставяне на туристическите услуги	1	2	3
10.	Да се подкрепя енергийната ефективност на публичните и частните сгради	1	2	3
11.	Да се подобри образователната инфраструктура и качеството на образованието	1	2	3
12.	Да се подобри образователното ниво и квалификацията на работната сила	1	2	3

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

13.	Да се подобри инфраструктурата на читалищата, музейните експозиции и поддържането на паметниците на културата	1	2	3
14.	Да се подобри социалната инфраструктура и социалните услуги	1	2	3
15.	Да се подобри качеството на здравните услуги	1	2	3
16.	Да се увеличи трудовата заетост	1	2	3
17.	Да се осигурят равни условия за социалната и професионалната интеграция на етническите малцинства	1	2	3
18.	Да се подобрят административните услуги за населението и бизнеса	1	2	3
19.	Да се засили ролята на неправителствения сектор като се увеличи проектната им активност	1	2	3
20.	Да се реализира по-голям брой партньорства и изпълнението на съвместни проекти	1	2	3
21.	Да се подобри опазването на околната среда и биоразнообразието	1	2	3
22.	Друго (моля посочете какво)	1	2	3

11. Притежава ли местната общност местен ресурс, традиции или друга силна страна, която може да се използва за стимулиране на нейното бъдещо развитие?

1. Да, моля посочете този местен ресурс
2. Не.

12. Кои според Вас трябва да бъдат приоритетните сектори за развитие на територията през следващия планов период? (Моля да посочите до 3 отговора)

1. Селско стопанство
2. Горско стопанство
3. Строителство и производство на строителни материали
4. Хранително-вкусова/преработваща промишленост
5. Шивашка промишленост
6. Високотехнологични производства
7. Енергия и възобновяеми енергоизточници
8. Транспорт и логистика
9. Туризм
10. Търговия и заведения за хранене
11. Услуги в социалната, здравната и образователната сфера
12. Услуги за бита и офиса
13. Продукти за спорт, туризм и свободното време
14. Производство на части за тежката промишленост

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

15. Друго (моля посочете какво)

16. Не мога да преценя

13. Липсата на достатъчно работни места на територията до какви основни тенденции доведе според Вас? (Моля отговорете на всеки ред като оградите съответната цифра)

		Основно	Понякога	Рядко
1.	До преместване на голяма част от жителите в друго населено място на страната	1	2	3
2.	До заминаването им в чужбина	1	2	3
3.	Ежедневно пътуване, без смяна на местоживеенето	1	2	3
4.	До увеличаване на временната заетост	1	2	3
5.	До безработица и обедняване	1	2	3
6.	Друго (моля посочете какво)	1	2	3

14. Вие лично какви конкретни проблеми имате?

.....
.....

15. Какво според Вас трябва да се направи от страна на местната общност, за да се подобри социално-икономическата среда на територията на МИГ?

.....
.....

16. Вие сте:

1. Мъж
2. Жена

17. Вие работите:

1. В публична структура
2. В частна фирма
3. В селското стопанство
4. Безработен
5. Пенсионер

18. Какво образование притежавате?

1. Основно и по-ниско
2. Средно
3. Полувисше и висше

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

Стамболово-Кърджали 54

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020

19. На колко години сте?

1. До 20
2. от 21 до 30
3. от 31 до 50
4. от 51 до 65
5. Над 65 години

20. В коя община живеете?

1. В Кърджали
2. В Стамболово
3. В съседна община и пътувам за работа

БЛАГОДАРИМ ЗА ОТЗИВЧИВОСТТА!